

Cei d'întâiu ani în noua ❖ Brăilă românească ❖

(1832-66)

Istorie și documente

Pentru o sută de ani de
la întemeierea orașului

de

N. IORGA

BUCUREȘTI

Cu ajutorul Fundației „Ferdinand I-lea”

1929

Documentele, aflătoare în Arhivele Primăriei Brăila, care mi-au fost amabil comunicate de d. primar Orășianu, au fost depuse apoi la Arhivele Statului din București.

I.
I S T O R I E

I.

Clădire, administrație.

Orașul Brăila s'a ridicat cu greu, ajutând mulți străini, ca inginerii Hartel, Andrei Covaci, maiorul Arcudinschi, Kuchowski, Louis Tallon (Dec., no. 115), Thillaye (și no. 67) și Blaremburg (no. 54), trimise și la Odesa pentru cercetări privitoare la croirea digului¹—abia la 1844 se tocmește inginerul român Alexandru Popovici, care e și scriitor (no. 117)—și „plangii”, din amestecul inform de chichinețe acoperite în mare parte cu stuf și făcute din scânduri, de bordeie informe, care se aciuseră în umbra cetății turcești. Abia în 1845 el fu încunjurat cu șanț (no. 127).

De la început se întocmi un plan, de „regularizare” (no. 11), de la care nimeni n'avea voie să se abată. El era alcătuit din „bulvard” și dintr'un număr de „linii”, adică străzi, sau, cum se zicea atunci, „uliți”: Chiselev, „Slătineanu” (no. 14), a Bucureștilor, a Iașului (no. 13), a bogășierilor. După 1850 a cavafilor, a „Arionului”, a „calimarilor”, a Silistrei, ulița grecească, etc. (no. 161). Se reservaseră locuri pentru pieți, ca a Sf. Arhangel Mihail (no. 51), sau „rătundul” (*ibid.*). „Tăierea” caselor rele se făcu rusește, fără milă (no. 11).

¹ Un „pomojnic” al inginerului, no. 69.

Avem cererile celor d'întăiu locuitori. Cu greu se îngăduia câte unuia din ei să mai păstreze vechea lui înjghebare care putea să strice caracterul noii ctitorii orășenești. Pe locuri slabe, pe „pământ bolnav” (no. 9), unde fuseseră hrubele Turcilor, unii încercaseră a-și ridica locuința sau magazinul, dar îndată i se punea în față opreliștea neiertătoare (și no. 10). Așa, numai așa, putea să se capete înfățișarea frumoasă, care se atinse încă de prin anii 1840. Cine nu clădia în termen, își pierdea locul. Departamentul purta grijă ca Maghistratul să se gândească numai la „înaintarea folosului obștii și lauda sa” (no. 55).

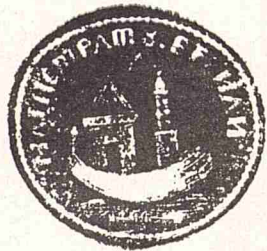
Patru colori sau „văpsele”, mahalale, după obiceiul oriental, împărțiau toată suprafața de zidit.

Un „foburg” — nume frances luat de la Ruși — fu reunit mai târziu cu orașul (no. 85).

Supt ocârmuirea județului se alese un Maghistrat, ale cărui venituri, din taxele portului, „cheajului” și „ancraajului” (n-le 5 și 148), se fixau încă din anul 1833 (no. 1). El avea dreptul să acorde și împrumuturi, de pildă pentru „furnuri de brutărie” (no. 128).

La 1845 membrii acestei primării erau mai mulți Români: C. Crăsnaru, T. Ignat și Petală (no. 129). Pârcălabi sânt puși să adune veniturile (no. 78, a. 1840). Un „acsizar” e însărcinat cu cele pe băuturi la intrarea în oraș (no. 85).

„Deputații de mahalale” ajutau (no. 127). Cetățenii erau representați însă și altfel. La 1842 funcționa un „cinstit comitet mercantil” (*sic*), de negustori în legătură directă cu Eforia Școlilor (no. 98). Carantina avea direcția ei specială (no. 118).

Două peceti ale Maghiſtratuſui Brăilei.

Un tribunal funcționa încă de la început (no. 90).

Maghistratul începu încă de la 1832 cu înzestrarea orașului (n-le 1, 14). Un „belvedereu” la „Monument”, al războiului de eliberare creștină, se înălțase încă de Ruși (no. 6). Se lucră la elementele necesare pentru funcționarea orașului. În 1839 se chema chiar, pentru a se opri mâncarea malului, „Postelnicul Nicolae, meșterul de mori” (no. 67), iar mai târziu, în 1841, Ioan Atanasie și Alexe Pavel, ca tehnicieni (no. 73).

La 1833 încă era o baie (no. 11) și se cumpărau tulumbele (no. 7; coșari la no. 148). O grădină publică era deschisă. Se începeau „perigavorurile de escportație și embortație” (no. 16) (carantine), închisoarea (no. 3). La 1836 carantina era organizată cu Malla ca director și cu Iliad secretar (no. 52). Avem la 1838 „posta mare”. La 1843 se lucrează, cu meșterul Ivan Dobre, la *obahtul* portului, „obahtul trigavorului portului” (no. 70), cerându-se sobe ca la București (no. 115), la 1845 la „zăgazul de pământ” între carantină și cheu (no. 135). La 1837 funcționa și „comitetul înfrumusețării orașului” (no. 58).

Acțiunea Departamentului din Lăuntru, a Ministeriului de Interne, era continuă și aspră. Când bieții edili voră să iea o taxă de la băuturile venite din afară, „se găsi foarte necuviincioasă găsiria cu cale” a lor, trimețindu-i la „oreșenescul regulament” (no. 60).

II.

Locuitori.

Locuitorii erau de multe feluri. Unii vechi săteni, sau Ardeleni opriți în rătăcirea lor de păstori. Se disting Oltenii, Moldovenii de vechii Brăileni (no. 79). Putem culege din listele ce ni s'au păstrat multe nume interesante: Buruiană, Capbun, Răzvan, Coman, Tămârjău, Vădanachi, Mustață-Albă, Ciobotă, Minghină, Bălănuț, Gură-Lungă, Sântudor, Cecurlan, Stegaru, Măcnea, Bălea, Buzilă, Bou Negru, Feteloăia, Pistol, Ciotură, Friptul, Drăgulica, Motrocan, Țandărică, Turturică, Domete, Besnea, Bașturea, Moisoiu, Soare, Bălică, Noroceă, Armășelul, Mogoș, Cofă, Țimbru, Chitrache, Părpără. La 1837, față de îmbulzeala țeranilor, se luau măsuri de Ministeriu, oprindu-se asemenea fugari de pe moșiile boierești. Nu vor fi admiși decât cei cari în piață pot clădi cu două caturi, cari vor înveli „cu olane sau hier”, cari sânt în stare a plăti și „așternerea cu piatră a uliți” și a ajuta la împodobirea orașului (no. 59).

Brașovenii, ca Mihai Mincul ori Vasile Manciu, Ciurcu, Crețoiescu (n-le 15; 18), nu lipsiau nici aici, având strada lor, alături de negustori ca Dodorman, Mocan (no. 79). Nu lipsește Țigani ursari (no. 114).

Alături și câțiva funcționari veniți de aiurea: polcovnici, ca Ioniță din Bobiceni, Slugerul Dumitrachi,

Matei Corceag, Grigore Boiarov, Gheorghe Șerbănescu, Tafrali, Paraschiva Gerghi (no. 18), un Zefcari, un Hristidi, un Șapealiu, un Vernescu, cei doi Dâmboviceni, un Basarabescu și alții.

Doi vameși apar încă de la început (no. 18).

Boierii căutau să capete locuri de clădit în cele mai ieftene condiții. Astfel, aflăm de locul baronului Meitani, de cele rezervate pentru un Filip Lenș, sau un Vornic Filipescu (no. 14). Cum, în această împărțire de terenuri, cei cu influență ispitiau la abusuri, se ajunge la aspre observații din partea Ministeriului, care vorbește de „acele obraze ce nu îndrăznește a le arăta” (no. 21).

Între profesiile celor d'întăiu așezați găsim acelea de cârciumari și hangii (Banu, Niță Trandaburgul), de dogari, de croitori (Cunea, Manole Pilici) (no. 11), boiangii, băcani, brutari, „boceari”, birtași (no. 70), morari, zarzavagii, zugravi, sobari, bivolari, pescari, dragomani, olari, zugravi, căruțași, mătăsari, cojocari, casapi, bozagii, cantaragii, ciocli, pitari, (Surlî), maimari (zidari), grădinari, spițeri (Triandafir „spițerul”), boiangii, bogasieri, cotari, lumânărari, covaci. La 1837, Magistratul voind să scoată din oraș pe aceștia din urmă, Departamentul interveni cu asprime, arătând că atunci ar trebui să se izgonească, pentru că și ei umblă cu focul, brutarii și lumânărarii (no. 60). Povernile de bere și rachiu, prea mult îngăduite, se izgoniră (no. 60).

Isnafurile, breslele lor erau la 1837 acestea: brutarii (cu jimblarii și simigiii), cârciumarii (cu brăgarii, berarii, halvagiii, cofetarii), dulgherii, băcanii (cu tutungiii), bărbierii, dogarii, cojocarii („groși” și „suptîri”), cavafii, bogasierii (cu lipscanii și „Ovri-cele bogasierese”), bumbăcarii (cu „croitorii rumânești”), croitorii evreiești și nemțești, cizmarii ro-

mâni și nemți, tâmplarii „nemțești cu ovreești”, (cu sticlarii), argintarii (cu ceasornicarii și tinichigii evrei), abagiii, fierarii români, nemți și ruși (cu tufecciii-armurieri), Brașovenii, precupeții (cu olarii), grădinarii, zidarii, cafegiii, boiangiii (cu „Ovreeii văpsitori), căruțașii, sacagiii, birtașii, cărămidarii și zarzavagiii (no. 62).

Pentru a se evita stricăciuni clienților și deșordine, la 29 Decembre 1837 toți meșterii fură siliți să între la isnafuri (no. 63).

Cunoaștem orânduirea breslei bărbierilor cu hram la Sf. Paraschiva. Erau mai toți Români, afară de un Laber, ori Membir. Taxa de calfă era de trei parale, șase pentru meșter. Se luau 50 de lei de la străini: un ceauș îi urmăria. „Cutierul” lua „daturile cutiei”. Starostele din 1838, Tudor, era foarte gelos de privilegiul său de a aresta singur pe vinovați (no. 65). Conflicte cu câte un venetic, ori cu usurpatori ca bucătarul Ristea, nu lipsesc (no. 66). Cârmuirea trimetea să caute lipitori și fixă tarif pentru pusul lor (no. 71).

Breasla cârciumarilor cuprindea și străini: Tabacovici, Dușcu, Stoianovici, pe când numai Români erau la cojocari (no. 68; an. 1839).

Dar aceste alcătuirii de modă veche fură stricate de guvern la 1840, observându-se că după Regulamentul Organic nu poate fi vorba decât de două bresle: a negustorilor și a meseriașilor (no. 75).

Totuși corporațiile continuară. Le găsim în Decembre 1843. Cârciumarii, în număr de 258, au staroste, dar biletul de cârciumă, anual înouit, vine de la Maghistrat, care fixează și amenzile, „ștrafurile”, pe jumătate la el, pe jumătate la cutie (no. 111). Maghistratul își păstra dreptul, aparținând odată breslei, de a reglementa: a închide de la două ceasuri

după apusul soarelui, și Dumineca, serbătorile, până după slujbă, a nu accepta jocul de cărți și altele de noroc, a nu smomi slugile de la stăpân și a nu oploși tâlhăriile, oamenii de serviciu trebuind să fie înscriși în condica primăriei, a comunica în cel mult douăzeci și patru de ceasuri numele oaspeților, a avea măsurile după „aiarul stăpânirii” și cu pecete (no. 111), ceia ce se impune și prin confiscări (no. 114). Se pomenește atunci și starostele dragomanilor (no. 113).

Dulgherii apar și ei constituiți în breaslă, ca și zidarii, datori aceștia a-și prezenta planurile la Maghistrat (no. 119), ca și cojocarii, supuși starostelui, neștiutor de carte, Mavrodin (no. 133).

Cu dulgherii poliția intră în conflict, o parte din ei nevoind a recunoaște pe starostele Hrisafi (no. 145). Se vede că ei luptau din răspuțeri pentru a nu se primi străinii, „din Turchia”, fără a se alipi unui indigen. Concurența între aceștia e oprită, supt pedeapsă de anulare a contractului, plătind și cincizeci de lei. Tot contractul se trece la condică, după acceptarea de „arhitectonul orașului”. Se dă cutiei zece la mie. Ucenicii sânt ținuți a-și face termenul. Havaetul e de jumătate de icosar la primirea ciracului (*ibid.*, și no. 151). Dulgherii își aveau praznicul la Sf. Toma, când se lua socoteală starostelui.

La 1847 proprietarii povernelor de rachiu se plâng că vreau să-i scoată de „pă raion, margenia orașului”, cu cazanele lor, arătând că mai curând se cade a se înlătura cofetarii cari „ferbu și prefacu spiritu în mijlocu orașului” (no. 141).

Se încearcă la 1854, de un Nicolae Ioneșcu, o „tractorie”, care nu reuși (no. 159), lumea profe-

rând hanurile lui Mihai Țârcă, din „ulița Arionului” ori al lui Ghiță Ungureanu (no. 160).

Foarte mulți străini. Pe unii numele chiar îi arată de unde vin; astfel Dumitru Misemvriu, din Mesembria (no. 10), Iordan Iamboliu, din Iampoli, Dima Deli Carnabatlâul, din Carnabad (no. 15), Dimitrachi Sliviniotou, din Sliven (no. 18), Gheorghe Burgazlî, din Burgas, cutare Caramalâu din Caramania, cutare Benderlan. Nume rare une ori; astfel găsim între Armeni pe un Serapion Erinè (no. 11). Era și o mahală armenească (no. 81).

III.

Așezarea Evreilor.

Evrei erau la 1837 numai șaptezeci și doi, dintre cari doar paisprezece vechi (no. 173), cu case, restul „veniți de aiurea și sprijiniți pe câte o curgere de vreme”, Maghiistratul fiind muștrat de la centru pentru că mai tolerează peste termen asemenea „streini, fără niciun câpătâiu”: să fie izgoniți imediat de poliție, fiind trimiși la urma lor. Alexandru-Vodă Ghica dădu ordine de izgonire în 1834, 1837 și 1838 (no. 175). Meseriile Evreilor erau: croitoria, tâmplăria (și no. 79), tinichigeria, văpsitoria; în negoț, Evreice erau bogasierese (no. 62). La 1839 se pomeneste și „ulița Ovreicii Groasa” (no. 70).

Indată însă întâlnim câte o cerere individuală de Evrei cari cer să li se îngăduie ca pe locul cumpărat să ridice „o cășcioară în raiaoa Mării Sale” (no. 77). Se răspunde de Ministeriu că nici într'un chip nu pot fi primiți cei ce vin „cu pașaporturi sau răvașe de drum” (no. 84), în deosebire de cutare, „spaniol, pământian vechiu și patentar al acestui oraș încă de la întâia organizație” (*ibid.*).

O ciudată schimbare de atitudine se observă în 1841. „Mărgenirea” numărului Evreilor se înlătură de Maghiistrat pentru cei „cu purtare bună și stare însemnată”, cu motivarea că „totdeauna are trebuință

oraşul a-şi dobândi asemenea persoane, fie şi dă altă religie” (no. 96). De la centru însă, revine ordinul de a se păstra, din cei şaptezeci şi doi de Evrei de pe lista presintată, numai acei capabili de a trăi cinstit şi de a presinta garanţie, iar mai departe „să nu mai îngăduiască pă niciun Ovrei a să mai statornici într’acel oraş subt niciun fel de condiţie” (no. 101). Ordinul se repetă în 1856, când Brăila număra doar şaizeci şi unul de Evrei (no. 167).

Indată Evreii apar şi ca proprietari de cafenele, vre-o patru-cinci (no. 111), ca zarafi, ca legători de cărţi (no. 171).

La 1857 patruzeci şi unul dintre Evreii brăileni cer să li se îngăduie, contra opreliştii Magistratului, care lucrează „dupe capriţiul său”, a-şi cumpăra imobile. La această dată, nu era profesie în care să nu se întâmpine Evrei, până la giuvaergii, ceasornicari şi „arabaği-başi” (n-le 173, 181). Agitaţi contra şefilor lor cari pretind şi „cel mai din urmă dinar al săracului”, lăsându-l apoi să zacă în stradă, ei au în preajma Domniei, favorabile lor, a lui Cuza-Vodă o atitudine dârză (*ibid.*).

Dar nici Maghistratul nu se lasă. El constată înmulţirea continuă a indeseirabililor şi, citând hotărârile domneşti anterioare, învinuieşte administraţia judeţului că se lasă influenţată de consuli pentru favorisarea unor indivizi (no. 176). Ba Evrei chiar din „comuna Izrailiţilor” se plâng că sudiţii noi veniţi li încalcă drepturile la conducere (n-le 183, 188).

Constituţia din 1866 face să se ceară ca Evreii contribuabili şi supuşi recrutării să capete dreptul de proprietate urbană, ca unii cari au şi „simţimântul cel mai sentimental” (no. 200).

IV.

Comerțul.

Dintre negustorii apuseni întâlnim Italieni sau Dalmatini, ca Anton Saráo, Anton Fatuta, Pedemento Peretti, P. Milanovich, Teodorovich, Niccolò Armelin, Rubini, Faranga sau Feringa. Un German venit din Grecia trebuie să fie acel Constantin Reimer care se iscălește cu litera grecești (no. 44).

Consulatele jucară de la început un mare rol. Istoria lor s'ar putea reconstitui. Al Greciei întrebuința în legătură cu autoritățile noastre o foarte cuviincioasă formă românească (no. 132). Al Angliei avea la 1843 destui supuși în trecere, ca să ceară loc pentru cimitirul și capela evangelicilor (n-le 106-107; cf. și n-le 163, 184; secretar consular grec).

Asupra comerțului brăilean știrile nu lipsesc în descrierile călătorilor mai ales. Dar nu e aici locul să le înfățișez, scopul rândurilor acestora fiind numai să deslușească viața interioară a orașului. Încă de la 1847 vaporul de Constantinopol își avea „încăperile” în port (no. 142).

Din 1842 se simția însă nevoia unei reglementări a bâlciurilor (no. 104). Bâlciurile se făceau pe „izlazul orașului, în dreptul barierii uliții Silistra”, fără a plăti vama, dar vânzând numai „cu mă-

runțeaua”, nu „cu ridicata”: cel d’întăiu s’a făcut la 25 Mart 1846 (no. 137). Și avem câte o informație în ce privește aspectul obișnuitului târg de grâne cu sătenii vecini. Vedem pe dragomani „măsurând singuri și scuturând bănițe de la carăle lăcuiitorilor”, „răzând singuri” adecă „făcând răzătoare”, „izbind banița cu piciorul” „lovind cu rigla”—nepecetluită— „piste mijloc”, înjurând și luându-se la bătaie cu țeranii (no. 122).

Magistratul supraveghiază prin „cinovnici” tranșacțiile. El dă bilet dragomanilor, mărgești la „oborul” lor, fără voie a ieși în calea țeranilor, supt pedeapsă de 100-300 de lei la „așăzământul sămsarilor” și de destituire. Arvuna trebuie să fie măcar de trei sfanți și descărcarea la magazie să nu întârzie peste douăzeci și patru de ceasuri (no. 125).

Intreprinderi particulare interesante apar de la început. Astfel, la 1835, Gheorghe Conduri, „corăbier”, se oferă a face în Ostrovul Mare un șantier de reparat vasele (no. 40). I se îngădui a-și face „meșteșugul corăbieresc”, supuindu-se însă și la „carătenia carantinească”, „cinovnicii carantinești” fiind puși să-i supravegheze purtările (no. 43). Căpătă titlul impunător de „protomastor” (*ibid.* și no. 47). Contractul lui îl îndatorește a avea oricând la îndemână „călți, untură, cue, zmoală”, pentru „calafatcii” lui (no. 50). Mai târziu, un Nicolae Caraduma, un Nicola Maltezi, un Gheorghe Kotaras cer și ei a repara vase (n-le 158, 160, 170). Dar banda de oameni fără căpătăiu din Ostrov ajunse a fi o primejdie continuă pentru oraș (no. 178).

---

¹ V. tabla de nume a volumului IV din Iorga, *Istoria Românilor prin călători*.

V.

Armata.

De la început, elementul milităresc a jucat un mare rol. Acțiunea lui întrecea adesea datoriile profesionale. Astfel, la 1841, polcovnicul, care era Solomon, fostul ofițer la Ruși, în Serbia, și viitorul adversar de o clipă al oamenilor de la 1848, se interesează de bolnavii „sărmani, de orice nație, care le lipsește tot ajutorul”, și, „voind cu mulțumirea sa ca din ce-i va sta în mână să-i ajute”, anunță că primește să ție la spital „cinci oameni care vor fi pătimind de boală de la Dumnezeu, iar nu de pătime lumești” (no. 86). Intre urmașii lui Solomon, stătu aici multă vreme maiorul Goleșcu, viitorul general, în calitate de „comandir al punctului”.

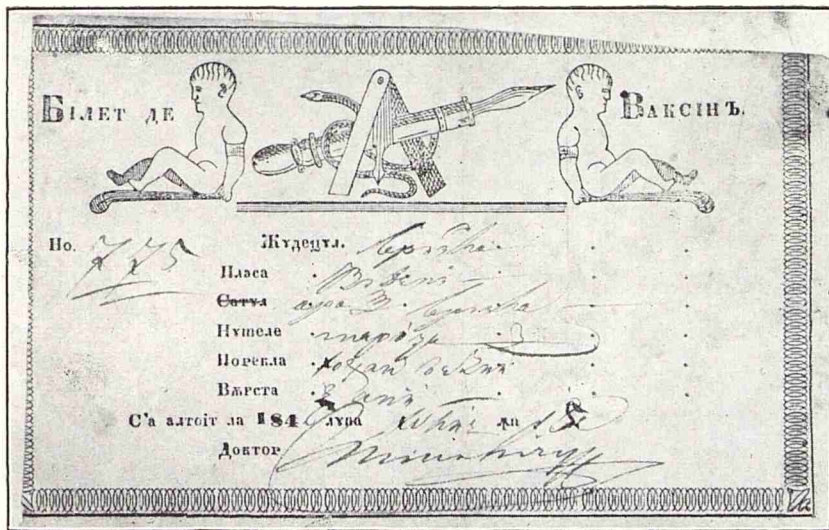
VI.

Medici și spitale.

Grija medicului se pune de la început (no. 4). Magistratul din Giurgiu propunea, din Iulie 1833, pe unul care învățase în Italia, dar se răspundea că s'a și așezat altul din Galați, care venise de mai multe ori și la Brăila: Dominic „Fabriț”, probabil un Fabrizio, tot Italian. El avea să primească 12.000 de lei, dintre cari numai o treime de la oraș (no. 12). Un doctor Hepites, Ipitis apare însă de la început. Dar „Fabriț” funcționează până în vara anului 1834, când pleacă „în patria sa” (no. 27).

La 1835 medic al orașului era acum dr. Tavernier (no. 38), care avea și îndatorirea de a cerceta pe acasă bolnavii nevoiași, având în același timp abonații între familiile mai alese. Alcibiade de Tavernier, merit unui rol revoluționar, al cărui ponoase le va și trage, acest cunoscut și bănuț complice de mai târziu al lui Ioan Eliad, pare să fi fost un Levantin, căci Francesul din Franța ar fi scris cu greu: „Brăila port maritim”.

De la început împrejurările brăilene nu i-au plăcut. În anul pomenit el denunța pe abonații neplatnici: Ioan Slătineanu, ctitorul orașului, M. Pa-

Bilet de vaccină dat în Brăila în 1842 (originalul la mine).

raschivescu, Basarabescu și un număr de Greci. În curând el intră în conflict cu Maghiistratul însuși și chiar cu Departamentul Pricinilor din Lăuntru, care, după un răspuns judecat „cu totul obraznic”, îl scoase din funcție (no. 41). Fu cruțat în formă, îngăduindu-se a-și da demisia: el însuși lăsa în locu-i pe Hepites (no. 42). Dar locul fu luat, după voia Grecilor și în ciuda recomandației unui șir întreg de Români, de către Epaminonda Iorgandopol.

Avem multe rapoarte de la dânsul, toate în grecește. Desprețuind pe săraci, certându-se cu poliția, el își păstră locul prin neconținutul sprijin al acestei bogate burghesii străine (no. 44).

Spitalul începe de la 1841, în casă închiriată, mai mult pentru orășeni, supt conducerea lui Iorgandopol, „doctorul Epaminonda” (no. 91). Maiorul Goleșcu, Nicolae Goleșcu, deci, acel general revoluționar de la 1848, dă pentru acest scop, prin „cvartirmăstrul polcului”, căpitanul Marghiloman, clădirea vechiului „spital ostășesc”, pustiu atunci (no. 94).

Farmacia *La pajera românească* funcționa la 1844 (no. 116).

XVII.

Biserici și preoți ¹.

Se pomeneste o „biserică Mitropolia” (no. 48). Se crede că din vechea moschee se făcuse o biserică, datorită lui Chiselev, care-i dă 7.000 de lei pe an din domeniul Brăilei (no. 112). Oricum, la 1833, e vorba de „biserica veche”, cu hramul Sf. Voevozi (no. 56), a „protopopului Neagu”, pe lângă care era vorba de a face încă una pe ulița Slătineanu, „de la Dima Deli peste drum” (no. 15). Hramul fu al Sfântului Nicolae, după numele Țarului (no. 26). Se credea atunci încă de nevoie o a treia biserică, față de creșterea populației (no. 14). Un preot Dragomir se ocupa de noua zidire (no. 15 și no. 56). Se plătia pentru clopote, care se găsiră crăpate, chemându-se ca arbitru și meșterul Andricu de la Mitropolie, unui vestit turnător rus, Grigore Fedoreștev (no. 17). Banii se adunau prin condici de milă.

La sfârșitul anului 1834 era gata biserica Sf. Voevozi și protopopul Nicolae lua o icoană a Sfântului său de acolo. Se lucra, cu banii unui negustor (no. 112), la a treia biserică, de pe malul Dunării, lângă „curtea carantinească”, lăcaș care era „în primejdie

---

¹ V. inscripțiile brăilene în Iorga, *Studii și documente*, XV.

de cădere" (no. 35 și no. 64). E Sf. Apostoli, unde unii voiau să așeze ca preot pe Grecul Ioan (no. 46).

În Octombrie 1835 „biserica cea nouă” Sf. Apostoli era gata, dar episcopul de Buzău, învățatul și mândrul Chesarie, nu venia s’o sfințească și nici nu delega pe cineva, în locul lui, refusând, spun episcopii, până și „un răspuns de nădejde” (no. 45). Episcopul singur spune de ce, în scrisoarea lui imperioasă de la 19 Octombrie 1836: Maghiștratul nu trebuie să se amestece în ce privește biserica, sarcina aceasta revenindu-i lui, ierarhului, sau „protopopului orașului”; dacă se mai încearcă asemenea usurpări, „va fi tăcere fără de niciun răspuns” (no. 57). Se adăuga și un motiv național la Chesarie: dacă Ioan Grecul vrea o eparhie, să-și mute și familia în țară (*ibid.*). Această supărare a episcopului nu se potrivește cu tonul mai blând în care el se plânge că locuri ale bisericii cele vechi, care „urmează acum neapărată nevoie a să clădi din nou”, sânt luate de Maghiștrat pentru cimitir (no. 83).

Biserica Sf. Nicolae, centrală, lângă școală, avea la 1843 trei preoți, Teodosie, Ioan și Pătrașcu, dar nu era isprăvită și-i lipsia zugrăveala. Preoții și episcopul se adresau deci guvernului arătându-i că prin ce se vede în piață se judecă orașul și țara de „toată Evropa”, și amintiau că nu li s’au dat încă cei o mie de lei făgăduiți, la trecerea lui prin oraș, de Domn (no. 112; v. și n-le 172, 199: zugrăveala din 1863).

Biserica avu însă greutăți și din alt motiv: protopopul, care-și adusese fratele ca al patrulea preot, venit de la țară, și un dascăl al său, e învinuit că bate și pe preoți, chiar în altar, în timpul slujbei, umplându-i de sânge (no. 138). Episcopii cereau un cleric învățat știind „măcar trei limbi, adecă națio-

nală, griacă și serbă, sau slavoană”, ca un anume Dumitru Triandafil (no. 139).

O biserică nouă, și din „ștrafuri” de la corăbiile în greșeală față de „regulile portului”, se făcea în „mahalaoa carantini” în 1847 (no. 143). Cu privire la această nouă biserică (v. și no. 150), preotul Simion, un om vrednic și cu grijă de onoarea sa, e în războiu, la 1849, cu o parte din enoriași, mai mult Greci (n-le 154, 157; cf. și no. 160).

VIII.

Școală și bibliotecă.

Apelul pentru școală e călduros și stângaci: elevii toată viața „vor repetui” numele binefăcătorilor, care vor fi publicate în ziare și săpate chiar în piatră. Se alege pentru clădire, locul Serdarului Atanasie Xenocrat (no. 53).

„Școala națională”, normală (no. 75, a. 1840), centrală (no. 82), funcționa la 1840 cu Ipitis, probabil tot doctorul. Grecii, cari plățiseră pentru întemeiere, o voiau măcar în parte grecească, admițând „vlahica” numai pentru nevoile de comerț. Se admise și o clasă în limba lor, a treia, „comercială”, având a fi cu limbă „străină” (no. 72). Se ajunse la profesorul de grecește cu 100 de lei, cel de „italiană și slavonă” cu 120, cel de grecește la începători, cu 80 (no. 82).

Pentru premii ca și „pentru știința ce trebuie să aibă școala de verice lucrare literală (*sic*) s'ar izvodi și s'ar tipări”, încep a se trimite cărți, unele având a fi cuprinse în bibliotecă (no. 74). Școala era datoare a da pentru aceasta două sute de lei pe an. Astfel până pe la 1860 avem, din trimeterile oficiale și din cataloagele cu titluri stricate ale bibliotecii școlii brăilene, buletinul, cuprinzând

și numere rare, neștiute, ale producției literare în acest principat și chiar în amândouă (no. 76).

În April 1841, se începe strângerea de bani, „din casă în casă, pă la fieșcare lăcuior” pentru refacerea școlii (no. 88). Unii dau sume mari: 1.500, 2.000 de lei (no. 90).

La această școală funcționa ca „profesur” — așa scrie el odată — încă de la începutul anului 1842 Ioan Penescu (no. 97), pe care-l vom întâlni încă multă vreme.

Atunci însă învățământul căpătă o altă înfățișare. „Comitetul mercantil”, „dipotația portului Brăila”, „dipotația emboricească din Brăila” (n-le 102-3), cu patru străini, sau „delegația”, în care găsim pe Italienii Saraó, Armelin și Rubini, vrea „să întocmească o școală publică cu mai multe limbi străine”, făcându-se o clasă a patra „de învățături uzuale pregătitoare la feluri de industrie”, ca la clasa a patra a „începătorilor” de la Sf. Sava din București, cu aritmetică, până la fracții, „frângerii”, gramatică, geometrie, astronomie, mecanică practică, „industrială”, prin „cunoștinți usuale” înțelegându-se fizica. Limbile greacă și „slavonă”, adecă rusească, se păstrau, dar se doria și italiana și francesă. Era vorba chiar de „învățătura ținerii registrelor” și de „meșleșugul plutirii”, — deci școală navală —, totul pe socoteala părinților (no. 98).

La 1-iu April erau numiți profesorii de italiană și greacă, cu plată de 3.000 de lei trimestrial (no. 100). Dar la plată se întâmpină o greutate care se putea aștepta față de curente naționale, din ce în ce mai protivnice într'un oraș cu populație așa de variată și în care mai ales cultura grecească stătea în fața noii culturi a Românilor.

Cum se cerea totuși sprijinul bănesc al Statului,

acesta refușă, supt iscălitura lui Teodor Văcărescu, de la Interne, leafa pentru profesorul de grecește: „de vor voi dumnealor să urmeze la școala de acolo și acest curs de învățătură, să chibzuiască între dânșii contribuitoare mijloace pentru ținerea pomeni-tului profesor” (no. 100).

Ceia ce nu împiedecă „deputația” de a cere bani pentru dascălii de grecească, „slavonă” și italiană (no. 102). Banii trebuiră dați însă de dânsa, și această „școală publică” sau „școală centrală” era supusă, la 1843, unui „comitet de inspecție” (no. 105. Tot în acest an însă Nicolae Golescu, șeful Departamentului de Interne, admitea plata pentru profesorul de grecește (no. 109)).

La această dată școala — una singură — avea, pe lângă Penescu, pe învățătorii N. Nenovici, cu soția Elena, P. Dimitrescu, N. Calvinianu (din Calvini în Buzău) și acel I. C. Massimu, care, adept al latinismului integral, era să se veșnicească în munca și iluziile lui prin „Dicționarul” și „Glossariul” academic (no. 120).

În 1843, la 27 Iunie, se ține examenul, „cercetarea ținereimonială”, și se dau premii în valoare de 130 de lei de la Casa obștească (no. 110).

Nouă creștere a școlii în 1844 (no. 124); în 1846 i se adaugă un local închiriat după cererea lui Nenovici, care a înlocuit pe Penescu (no. 136).

Peste zece ani cele patru clase de la Brăila aveau ca profesori niște oameni așa de distinși ca Pompiliu Pisone, autorul Dicționarului latin-român, și I. Crețescu, Crețescu căruia i se datorește adaptarea Istoriei Universale a lui Duruy (no. 157). Calebunianu — căci așa și scrie acum numele vechiul dascăl din Calvini, — profesor la clasa a IV-a, plecă tocmai în acest an (no. 164). El va fi înlocuit prin

Grigore Vlădescu (no. 165. V. și no. 169). G. Patricius se adaugă la 1857 (no. 176). O „școală sucursală” stătea în fața vechii „școli superioare” (no. 180), care căpătă la 1859 și un „clas de musică vocală” (no. 186). Vântul franțuzismului atingea și vechea școală națională, anunțându-se de profesorul Petrescu împărțirea de premii, la 1860, în această limbă (no. 190). Se cereau la 1862 bursieri pentru veterinarie dintre țerani și se trimetea Ionescu Răducanu (no. 196).

Școli particulare erau multe în 1855: vre-o zece, lângă cea grecească a lui Camburi și Xantho și lângă cea francesă a lui Vincent Tuillier sau „Tuley” („Tulie”) (n-le 161, 194, 201). În acest an pentru defecte de program se închidea școala, cu o vechime de doisprezece ani, „pentru dialectele română, greacă și slavonă”, a fraților Nicolaevici, Gheorghe și Marcu (no. 166). La 1861 Maria Anastasiu, scriindu-și numele cu ortografie francesă, cerea premii și pentru pensionul ei de fete (no. 131), lângă care găsim pe al d-nei Zagorsca (no. 201). Un pension de acestea mai avea și Psariano (no. 194).

IX.

Personalități, evenimente, curiosități.

Personalități distinse nu lipsesc din această epocă de harnică și grea întemeiere. Pe Hepites îl întâlnim astfel, și ca medic, și ca spițer (no. 116), și ca profesor, și ca president al Maghistratului și ca membru al „deputației emboricești”, în 1841: în deosebire de medicul Iorgandopol, el serie românește și are firmă românească la farmacia lui (no. 86).

Ca evenimente externe, Brăila avu în Februar 1843 visita lui Vodă Bibescu (no. 106). O a doua a aceluiasi Domn la 1845, în August, când se ieau, prin „deputația mercantilă”, măsuri pentru mobilarea și iluminarea Palatului, a edificiilor publice, a străzii principale — celelalte fiind lăsate în sama locuitorilor —, pentru artificiiile în piața Sf. Arhanghel Mihail, pentru banchet și pentru un eventual „bal la Cazin”. Vedem pe vizitiul carătei cu patru cai în „mantie de postav roș cu fir” și în pantalonii de aceeași coloare, rămași de la visita din 1843 și de la cea, veche, a lui Alexandru-Vodă Ghica. Se pregătia atunci căsătoria lui cu frumoasa soție despărțită a Hatmanului Ghica, pe care Brăilenii o numesc „dumneaei cucoana Marița născută Văcăriască”. Mer-

gând deosebi spre Focșani, unde, supt auspiciile dibaciului Domn moldovean Mihai Sturdza era să se facă nunta, ea era întâmpinată la debarcader de „toată oștiria garnizonului” cu musica, de corporații, de autorități și negustori, în vuietul celor cinzeci și unul de tunuri de pe „felucele” noii marine muntene, vasele străine ridicând și ele, după cerere, „pandierile”. Mândra odraslă a Văcăreștilor cu minunații ochi negri în fața de un perfect oval trecu în carăta domnească printre viitorii ei supuși, încunjurată de un ploton de cavalerie, cu „ordonanți”, la uși. La casa menită a o adăposti armata dădea onorurile. După iluminările serii, autoritățile și „trimeșii boieri și cocoane” întovărășiau pe viitoarea Doamnă până la barieră, de unde până la Focșani urmau cârmuitorul, sub-cârmuitorii, „dorobanții cu tistul lor”. La 9 Septembrie, ziua nunții, protopopul servia un Te-Deum în prezența demnitarilor și a staroștilor, urmând masă pentru popor în piață, musică la grădină și încă o iluminatie (no. 131).

Revoluția de la 1848 găsi la Brăila pe căpitanul Nicolescu, care se deprinse cu „dreptatea și frăția”. După căderea Republicei un Turc îl înlocuiește, pentru ca mai târziu polcovnicul și praporcicul nostru să revie, cu al treilea polc sau „regiment” (no. 146).

Ca o curiozitate e dania, făcută, la 1847, de negustorul dalmatin Spiridon Gopceovich, a vasului său, „Hector”, „cu două catarturi și șasă tunuri”, pe care Domnul îl încredințează armatei, ca să dea cele douăzeci și unul de tunuri de „zilele aniversale”: Paștile, Boboteaza, Sf. Gheorghe, Intrarea în Biserică, Sântămăria; cu acest prilej aflăm terminologia maritimă începătoare (no. 144).

II.

DOCUMENTE

Vornicia către Magistrat,

22 Februar 1832.

La 3 ale trecutului Dechemvr. leat 831 s'au fost scris dum. otcîrmuitorului acelu județ ca toate povernile ce lucrează într'acel oraș să să îngrijască a le scoate la margine, ca unele ce nu numai la sănătatea obștii sânt vătămătoare cu a lor fumegare, ci încă sînt supuse și la primejdie de foc. Acum prin porunca d. deplin înputernicitului prezedent de la 16 ale următoarei supt No. 94, cerînd la Dvornicie știință de toate acele fabrici care trebuie a să scoate afară din politie supt cuvîntul asigurării și sănătății obștești, cum și de cele ce fără a aduce vătămare pot să rămăie a lucra în politie, drept aceia iată să scrie acelu Maghistrat, numai de cît prin cele mai bune băgări de seamă să facă două însemnări de asemenea fabrici, între care fabrici intră și velnițile lucrătoare de rachiu, și făr de întârziere să le trimiță la Dvornicie, avînd a să supune la hotărîrea d. deplin înputernicit prezedent. Să nu aștepte însă Maghistratul a i să mai scrie și al doilea pentru aceasta, nici să îngăduiască a să urma v'o neorînduială la scrierea acelor fabrice, că va fi întru toată răspunderea.

Marele Dvornic din Lăuntru,
Gheorghe Filippescu.

Dvornicia Mare din Lăuntru a Prințipatului Țării-Românești.

Maghistratului orașului Brăila.

Spre știința acelu Maghistrat iată i să însemnează mai jos ceia ce i să cuvine a priimi pe fieșcare trimestru în folosul casei Maghistratului de la ot-cîrmuirea județului: zeciualile de la patentari, plugari și muncitori ce hălăduesc în oraș și care după obștească chibzuire s'au hotărît a fi venit al Maghistratului. Drept aceia, Maghistratul să va înțelege cu otcîrmuirea ca să primească acești bani și să-i treacă regulat în condica de venituri, și Dvornicia va avea îngrijire și pentru viitorime a-i da asemenea științe, după însemnarea ce va priimi de la cinstita Vistierie, asemănată cu socotelile otcîrmuitorilor.

Marele Dvornic din Lăuntru,

Gheorghe Filippescu.

tl.

253 trimestrul Iulie, lt. 831. { zeciuală la patentari.

253 Octv.

253 Ghenr. 832.

137,10 Iuli

137,10 Octomv. 831. { zeciuală dă la plugari și

137,10 Ghenr. 832. { lucrători.

1170,30

Anul 832, Maiu 13.

Sec. 1.

Masa 2.

N. Picleanul.

3.

(1832, Maiu, se face temnița.).

Cf. Inginerul orașului Brăila către Maghistrat, 25 Iulie 1838.

„Inchisoarea cum să află acum este în mijlocul pieții Maghistratului și ești zidită de cîrpiți cu pămînt, care din cutremurul întîmplat încoace să vede în proastă stare și primejdioasă, cît nu poate a să mai închide vinovații într'însa.”

4.

10 Novembre 1832.

Ordin de la Vornicia din Lăuntru către Maghistrat pentru „un dohtor pentru feluri de boale, ce s'ar întîmpla între orășani”.

Se pun 500 de lei pe lună (restul de la orășani), ținînd samă de „mica politie a acestui oraș”.

Se ia la cunoștință că suma de 6.000 (pe an) ar fi „povăroasă”.

5.

Încă de la 28 Novembre 1832 se ieau măsuri la Vornicie din Lăuntru pentru „venitul ancrajului de la portul Brăila, care de la 10 viitorului Ghenari cu leat 1833 rămîne în folosul Maghistratului”.

Proiectul vorbește de „popăsirea corăbiilor și a caicelor”. Otcupciul va lua suma.

6.

1833. Clădirea Monumentului.

Lucrează Villaye, care pleacă la 1840 din Brăila la București.

7.

De la 1833, „cumpărarea tulumbelor”.

8.

1833. Hartl face planul școlii.

Se zăbovește lucrul până la 1839.

9.

C. 1833.

Fiindcă prăvăliia ce o am clădită din nou în ulița Focșanilor au fost dădăsupt locu bolnav, căci hrubă veiche au fost și pământul să macină din zi în zi, cunoscându-să învederat că merge spre primejdie, căci, înaintea prăvălii fiind pă supt pământ până în drum, poate să să cufunde vre un car sau vită sau om, și să face primejdie, dar cu un ceas mai înainte eu îmi fac datoriia cu cinste, arătând cinstului Maghistrat a mi să slobozi voe să dășchiz locu până în drum, săpându-l drept în jos, /dărămând pământul cel bolnav și din nou să-l zidesc, a nu să întămpla, ferească Dumnezeu, vre o primejdie. Eu datoriia mi-am făcut arătând cinstului Maghistrat.

Πολυχρόνιος Τριανδαφίλου.

Răspunsul Maghistratului arată că „în vremea Turcilor au fost hrubă”. Se admite.

10.

19 Maiu 1833.

Dumitru Ianicovlău și Dumitru Misemvriu sînt opriți a clădi prăvălii „căptușite pe din afară cu

scânduri și împotriva întocmirii înfrumusețării orașului”. Se opune, de și i s'a spus că „nu e primită”. Ordin „ca, mergând la binalele mai sus pomeniților, unde având împreună și doi meșteri, să pui îndată a desbate toate scândurile ce le au pus pă fața pereților, arătându-le că în locul acelor scânduri să țencuiască cu var precum s'au lucrat toate binalile pă ulița Chiselev și celelalte și plata acelor meșteri să va cere de la numiții prin cinstita poliție, căriia totodată s'au pohtit a te însoți cu ajutor cuviincios.”

11.

Dosar din 1833 de „regularisirea orașului după plan”.

Intre cele de „lăial”. „Această casă este a lui Vălcu și să află în mijlocul drumului cu dooă bordeie, însă învelită cu paie”. Alta „în mijlocul pieții”. „O casă cu paie învelită ce este alătura cu casa a lui Gligori Actar și în dosul altarului bisericii”. „Prăvălia polcovnicului Ioniță din Bobiceani, prăvălia lui Nicola Gheorghiu, Enuța văduvă, casa cu paie învelită împotriva cu colțu hanului a lui Petre Boianciu, Toader dogar, casa cu paie, ipac alătura o casă cu paie învelită a lui Ioniță Minghină, ipac 2 case cu paie învelite ce sânt după casa lui Toader dogar în bulvardu și sânt în epitropia dumnealui Matache Paraschivescu, o șandrama a lui Dimitri Varnali ce este împotriva cu hanu a lui Niță Trantaburgu, Banu cărciumar, casa învelită cu paie, Niță Cofi cu paie învelită, baba Ioana Mihalciali, casa învelită cu paie, Sarabion Erinò, să taie până în linie. Dooă case cu paie învelite și niște bordeie ce sânt în bulvardu înaintea hanului a lui Niță Trantaburgu, o parte a casei Cunii croitor, Manoli Piliț,

să să ridice casa cu totul de acolo, prăvăliia bisericii, prăvăliia a lui Dimitri băcan, d. Ceacăr să tragă îndărăt magaziiia de lemn ce este în potriua cu baia. Hagi Pavel să taie dintr'aceste prăvălii ca să să măie drumu de stănj. 4^{1/2}, cum și Gheorghe Blizma partea sa. Marin Buzila prăvălia ce este alăturia cu Toma Ignatoviț, să taie întreg. O parte a zidului să taie de la casa răposatului Algiu. Naie Dămboviceanu să taie partea casii ce vine pe drumu Maghistratului, casa cantorului să taie de spre fața drumului București, Statiri să taie în grădină, ca să viie pă linia drumului București, Baraschiva dulgher să taie casa cu curtea de spre linia București, Constandin Mesimvrinò să taie îngrădeala, ca să între innăuntru.

Inginer Andrei Covaci.

1833, Iunie 14.

(Unii Greci cer să li se arăte planul.)

12.

Maghistratu orașului Giurgiu,
No. 230, anul 1833, luna Iulie 2.

Cinstitului Maghistrat al orașului Brăilii!

După știința ce au luat acest Maghistrat că acel oraș Brăila ar fi avînd lipsă de doftor trebuinços politii și, fiindcă aici au sosit acum de curînd un doftor de la Italia, om foarte învățat la meșteșugul dohtoricesc, și cu diplomă de Academie, de aceia poștește pă acel cinst. Maghistrat, dacă dorește, a dobîndi pă un asemenea dohtor, să binevoiască a înștiința pă acest Maghistrat fără întîrziere spre a-l îndemna a veni acolò spre folosul obștii orașului,

tot de odată făcînd cunoscut și leafa ce ar putea plăti acel oraș la un asemenea dohtar.

V-o:

Prezedent: Στογ. τών... Constandin D...

Maghistratu orașului Giurgiu, No. 230:

Secretar: Cosdn. Dimitriu.

Cinstitului maghistrat al orașului Ibrăila.

(Se „cere ertare”, dar s'a numit. E vorba de Domenic Fabriș, a căruia vrednicie cunoscută iaste celor mai mulți din orașani ca unu ce în destule rînduri în vremea aflării sale la Galați au avut din partea sa ajutoruri și folosu”. I se dau 12.000 lei pe an (2 părți obștia, restul Maghistratul).

13.

Lista de al doilea.

Ulița de la prăvăliia d polcovnicului Ioan Dămboviceanu, ce merge spre Belvederiu, văpsea roșie; Martiian Coraciov, Casip Arman, Nicolaie cojocarou Bou Negru, Simion brutaru ce acum o stăpânește, H. Anastasie, Pencă Sărboaică.

Ulița Chiselev de la piață spre Dunăre, văpsea roșie. Căpitan Andreiu Eschi-Stambol, Petrache H. Avraam, Costandin Arion, Manole Pilici croitorul, Tudor Sebe bogasăeru, Costandin Vechiharcis, Costandin cărcumaru, Iordan Ianboliu, casa dl. Meidan baron, în potrivă cu d. Slugeriu Dimitrache.

Ulița carantini din piața Maghistratului să lărgește de spre Chiță Foru cu un stănjăn.

Văpsea galbenă : Gheorghie croitorul, Sarabion Armanu, un colț din casa cea mare, prăvăliia d. Naum Vechilharcis, prăvăliia lui Stan Bocear.

Casele de lângă magazii, pe mal sus lângă carantină.

Văpsea verde: Florea Păscaru, Istratii cojocar, Nicola Tobolcea, Petco dragoman, Zahariia și Barbu Iane, Frumuzache dragoman, Vălco păscaru, Dimitrii grecu Misimvriianî, Nicoli Arnăutu, Stămătache Grecu, Ivange Feteloie, Hăgi Pavăl Pistol, Iordache Păscaru.

O uliță să lărgește de spre partea lui Manda Ghiobolii, ce este împotriva cu casa lui Constantin Misin-vriiani.

Ulița ce merge la spital până în malu Dunării să lărgește de spre partea d. Vasăliie Paleologu și alta în dosul lui Vasile Paleologu.

Ulița ce merge drept la poarta bisericii vechi să mai lărgește de spre Ioan Mătăsaru i părintele Vasile și Costandin cojocar.

Altă uliță să deschide în curtea lui Siranopolu.

Văpsea albastră.

Prăvăliia d. Iane Chioseli, ce este în potrivă cu d. Vasile Paleologu.

Prăvăliia lui Mavromatolu, ce este în potrivă cu d. Stavrance Divani.

Prăvăliile din rîndul bogasierilor ce să taie pentru îndreptatul uliții.

Prăvăliia lui Todor cojocar.

Prăvăliile lui Anghel cojocar.

Prăvăliia lui Istrati cojocar,

Prăvăliile bisericii cei vechi.

Casele ce sînt în dosul lui Gheorghită bozagiu și a d. Costandin Caridache, văpsea verde.

Nedelco mungiu, Iambolău, Costandin casapu.

Văpsea galbenă.

Costandin Ciotură.

Tănăsache Cantaragi.

Surli Pitaru.

Pentru magaziile de la vale, de care să va atinge drumu: cum să va hotără lățimea pogorășului așa să va tăia.

1833, Iulie 11.

Inginer, Andrei Covač.

Văpsea roșie.

O prăvălie a lui Dimitrii sin Costandin cap.

Casele lui Iani Chioșeli din piața mare.

Lefter Namangi.

Căpitan Tanasiie.

Trei case ce sînt lîngă ulița Iașului.

14.

24 Iulie 1833.

Magistratul către Vornicia din Lăuntru.

....Darea locuitorilor de aici, din Brăilă, s'au început de la 832, Ghenr., și la 832, Noemv. 20, viind omul dumnealui biv Vel Dvornicu Filipescu, au cerut un loc sterp care s'au dat dumnealui după poruncă tocma la 833, Mai. Unul din preoți bisericii cei vechi, anume popa Vasilie, au spus Magistratului că în locul ce s'au dat dumisale pomenitului Dvornic sânt doi locuri ale bisericii pă care au fost prăvălii și la vremea războiului s'au arsu, cum și altele multe... In vreme când datoriia Magistratului privește mai mult la cele obștești decăt la cel particulare, cum ar fi îndrăznit a obrăznici o asemenea lucrare supărătoare stăpînirii?

(Protopop era Neagu, și în același an se făceau cumpărături la Galați pentru „biserica ce este să să facă din nou”, „pe locul ce s'au însemnat în ulița Slătineanu”.)

Sfatul crede că „neapărată trebuință este la acest oraș încă de doi biserici, după mulțimea norodului ce din zi în zi să adună”. Se numesc trei negustori ca să adune, și de la străini și de aiurea, banii.

15.

Cinstitului Maghistrat orașului Brăilei.
plecată jalbă.

Fiindcă din luminarea și ajutorul Duhului Sfânt în cuget viind ca pentru spăsirea sufletelor noastre să alcătuim o sfântă biserică, pre cât puterea ne va ajunge, cu totu săntem bucurați: pentru care plecați ne rugăm ca să pue în bună orânduială întru o mie pasuri bune a să măsură locu, cât trebuința cere, pentru această sfântă biserică; însă cu cuviință este a să întemeia în mahalaoa văpseli verde, de la Dima Deli piste drum, și stânjâni ce vor eși la măsurătoare să vor plăti după cuviință, și spre mai multă izvorătoare înlesnirea aceștii pomenirii cinstitul Maghistrat va înlesni și să va pune la cale.

1833, Săptvr. 27.
plecate slugi.

Diela Dima Carnabatliul, diela mine pieste drum să alcătuește numita biserică.

Mihai Mincul, D. Brașovanul.

Toader sin Zahariia, vecin, Radu.

Popa Dragomir asemenea.

16.

1833, „meremetul prigavorului” (de la carantină).

Și „perigavor”.

„Meremetul perigavorurilor de ecsportație și embortație din acestu port.”

17.

Clopotele de la Sf. Mihail fac (1833) 10.779 de lei.

Se află „de cei mai de frunte orașani”, „feliuri de cusururi”.

De la Guvern „să facă cunoscut meșterilor ce au turnat clopotele bisericii de acolo, cusurile ce au, și să viie aci spre îndreptare”. Răspuns al lui Grigorie Fedoreștev, turnător. „De ar fi cărpite, nu ar avia nici de cum sunet.” „Cît pentru clopotul cel mai mare, că s'ar fi aflând la o ureche crăpat, aceasta nu să poate socoti dă cusur, fiindcă la clopotele cele nemțești nici de cum nu să află creștetul așa de mare precum este acesta pre care eu l-am făcut”. Limbile sînt în proporție. „Toate clopotele ce le-am turnat eu în părțile Rosii nu au la bunătatea calităților nicio îndoială.” Gata a le vinde și a face altele. „Iar, dacă nu sînt cu plăcere sunetele acelor clopote, apoi eu nu poci să le torn eu mai bune sunete, fiindcă au sunet bun, și eu voi întoarce înapoi grame și bani”.

Guvernul ordonă turnarea din nou la București. (August).

Se cere părerea lui 'Αυδριζος, epistatul „fabricii (de clopote) de supt sfînta Mitropoliie”.

18.

C. 1833.

În altă listă: Pahr. Iancu Slătineanu, Pahr. Mateiu Colceac, Sădr. Grigorie Boiarov, Căminar Gheorghie Șărbănescu, vt. Vist. Iordache Tafraliu, polcv. Paraschiva Garghi, Al. cu Paraschivescu, Petrachi Hagi Avraam, C. Vechilhargi, C. Gușă, Theohari Vechilhargi, C. Caridachi, Dimitrache Sliviniotou, Sterie Bocerari, Vasile Manciu Brașoveanu, Sava Ivanov, Ve-

les Dimittru, Panaioti Bahar, Chiriță Foru, Polihronie Triandafil, Gheorghii Megari, Anghelache vameș, Enache vameș, Ilie Fotinò, Grigoriie Tănăsescu, Sidirii Ziliadi, Iane Chioseli, Toma Ignat, Costandin Pană din prăvăliile lui Dodoman, Dragu Hagi Pambucoolu, Dimitriie Simu, Ivan Ahtaru, Petre Boiangiu, Apostol Steriopulu.

19.

Maghiștratul acestui oraș Ibraila cătră dum. cetățeni ai acestui orași.

Domnilor oroșeni or de ce treaptă și or de ce nație! Atît enteresul, cît și fapta bună cere de la domniea voastră această sufletească bunătate: adică ca să faceți un mititel ajutor, după starea domniei voastre și după cugetul ce vă va erta, spre a să clădi o școală din nou într'acest orași.

Această școală, domnilor, va fi un monument statornic și ridicat în cinstea celor ce să vor îndemna să o ajute; ia va izvorî neîncetat laudile domniei voastre prin gurile tinerilor ce vor cîștiga învățăturile dintr'însa și va repetui totdeauna numele făcătorilor ei de bine.

Alăturați dar într'această foie acea ce vă eartă inima, scriindu-vă încă și numele fieșcare spre a să sapa într'una din pietrele aceștii zidiri și a să publica pîn gazeta națională, ca de acilea să să înceapă reconoștința ei cătră domniea voastră.

20.

Discuție la 1834 cu un cumpărător de loc, pe unde s'a făcut linia uliții nouă la schele. „Stînșini cvadrați.”

21.

Și Filip Lenș cumpărase și cere a fi păsuیت cu plata (Ianuar 1834).

22.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

15 Ianuar 1834. „Pentru hatirurile ce au voit Maghistratul să păzească acelor obraze ce nu îndrăznește a le arăta au ajuns lucru de s'au batalisit bani Maghistratului în rămășițuri, pă care bani spre o-sindă urmează acum a să îndatora chear cilenii Maghistratului ca să-i plătească din casă-le, rămăind a-și căuta cu acele obraze ce au îndrăznit a le tăinui și chear de acest departament. De aceia fără mai multă prelungire i să scrie ca negreșit cu ecspediția viitoare să trimiță cerutele liste fără a mai arăta vre un cuvint de pricinuire.”

Mih. Cornescu.

La 26 Ianuar se ordonă meșterilor cari au luat locuri de clădit „că, dacă până la sfârșitu anului 1835 nu vor începe construcțiile trebuincioase după un plan regulat, li să vor lua locurile înnapoi”.

23.

8 Februar 1834. Directorul Vornicieii din Lăuntru către Maghistrat.

„Fiindcă s'au arătat unii din orășani cum că au avut cumpărate locurile lor de la Turci înaintea războiului și cerând ca să fia apărați dă plata stănjinilor”, se cere „catastih inginerului”, să arăte „documenturile de judecată”.

„Nicolai Mancea chizaș.”

Prezident P. Rubini.

No. 374.

Secretar, Bas...

1834, April 17.

Pentru școală.

În listă Dvornic Filip Lenci, Pahr. Colceag, Stole. Iancu Zefhari, Sărd. Grigori Boiaru, Mednr. Gheorghe Sărban, Sluger Dimitrache Hristidi, vt. Vist. Iordache Șafcaliu, 3-Post. Ioan Vernescu, polc. Ioniță Dămbovițeanu, Nae Dămboviceanu (lei 400).

Ioan Alecu, polcove. Parășchiv, Pavel Rubin, Costache Crămul, Matache Carcov (?), Matache Basarabescu, Alecu Paraschivescu, Stavrache Divani, Hristu Ceacău, Emanuil Baldoridi, Petrache H. Avram, Vasile Harțiu, H. Gușta, Andreiu Fatuta, Andoniie Fatuta, Petrache Lefcopolu, Dionisiie Deđeman, Vasăle Paleologu, Costi Maimarul, H. Caridachi, 3 log. Thoma Grigoriu, Naie Dămboviceanu, Dimitriie Slivniliu, Marinciu Ganovici, Steriie Bogori, Athanasiie Dimu, Nițu Brandaburu, Dragomir Grădinar, Vasile Lenciu, Sava Ivanov, Jele Dimitru, Ralù Dima, Ghiorgi Caracean, Andreiu Eteteli, Mihalachi Fușta, Panait Bahăru, Tudorache Caraghioz, Chiriță Firu, Triiandafil spățaru, Polihroni Triiandafil, Gheorghii Magheri, Anghelache vameș, Iliie Vrăbiescu, Iancu Statali, doftor Epitis, Sideri Seliianti, Iani Chiseli, Dimitrachi Stamu, Toma Ichez (?), Costandin Pari, Hagi Tote, Dracu H. Pampuclu, Dimitrache Simu, Hristofor Petala, Ivan Ahtar, Petre Boiangiu, Gheorghii Lemuni (100).

Prin aceasta încredințez la cinstitul Maghistrat al orașului Brăila că, având eu o prăvăliie în ulița

Braşovenilor și vrând a-i face meremet, am fost poprit de cinstita poliție cu cuvânt ca să clădesc prăvălie nouă după foarma uliților. Dar, fiindcă acum nu mă îndeletnicesc cu gătirea materiialurilor trebuincioase, de aceea mă îndatorez că la vara viitoare să mă apuc a clădi, să fiie poprită prăvălia mea de a să mai alisverisi într'ansa. Spre încredințare am iscălit însumi.

1834, Maiu 11.

N. Ciurecu, C. D. Crețoescu.

26.

Dau acest înscris cinstitului Maghistrat că prăvăliile ce le am pe ulița Braşovenilor și cărora le fac meremet acum mă îndatorezi că, când va cere trebuința de a să face după planul stăpînirii, să fiu supus a le preface în orișice chip să va hotări.

Anul 1834, Iuni 13.

Βασίλειος Ν. Παλαιολόγος.

I se permite „vremelnicește”.

Dar ocîrmuirea intervine. „Ia nu cunoaște împrejurarea pe care să vede, că acel Maghistrat, luându-le de temeu, au dat voie lui chir Vasile Paleolog de a-ș meremetisi dărămăturile după ulița Braşovenilor, de nesăvârșirea planului, ce el pomenește că mai sânt uliți care este să se mai lărgiască și altele să să îngusteze, iar mai cu seamă acea uliță o cunoaște ocărmuirea cu totu săvârșită”. Numai ca să nu ceară el despăgubire, să-l silească a reface în primăvară. (Slătineanu.)

O și face Grecul.

Sfînta episcopiie Buzăului.

Anul 1834, luna Iulie 5.

Cînsitului Maghistrat al oraşului Brăilii.

Otnoşeniia cînsitului Maghistrat cu No. 503 cu cînsite s'au priimit şi, văzându-să cererea ce să face pentru clădirea bisericii hramul Sfîntului Nicolae, ce este a să face din nou într'acest oraş pã locul ce s'au însemnat, în uliţa Slătineanu, la care fiindcă numai cu venitul bisericii cei vechi nu să poate face acea biserică, după cererea ce face cîns. Maghistrat, iată să trimise la protopop trei condici şnuruite şi pecetluite, cu care adunîndu-vă dumv. şi sfātuindu-vă, veţi alege trei neguţători care să vor găsi de cuviinţă şi credincoşi să umble cu condicile ca să agonisească ce va da Dumnezeu; numai să fie orînduit îngrijitor pentru ceia ce să va agonisi, să nu să prăpădească. Şi apoi la vreme cu ajutorul lui Dumnezeu să va începe şi biserica.

Chesarie Buz.

(1834, August 7.)

Fiindcă dohtorul Fabriţii ce au fost alcătuit pentru politia acestui oraş Brăila, împlinindu-să acum sorocul, s'au şi dus în patria sa, în locul căruia s'au găsit acum pe d. dohtor Taverniè, care după dovezile ce au dat să vede, că este vrednic aceştii numiri şi este cercetat şi de comisiia dohtoriască", cere a se ierta din cele 4.000 pe an, după „starea acestui oraş, care după întîmplările vremilor au suferit feliuri de dărămări”.

29.

Dar Grecii obiectează la 16 August (iscăliți: G. Caraban, Nicolo..., Λουκάς Λουτράρης, Ιωάννης Βλασόπουλος, Δημήτριος Σήμου, Θεοχάρης Καριδιάς, Cos. Meiaar, Μηχ. Δρῆτος, Πέτρος Λακόπουλος, Ἰωάννης Μπαστάκης, Γ. Λεκονής), că „ἀγνοεῖ τὴν γραικικὴν διάλεκτον καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ ἡμῶν, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες μας, ἄλλην γλώσσαν δὲν γνωρίζουν“; vreau altul. Maghistratul cere „să nu să fie nici într'o samă, rămîind ca ei orașanii să-și caute altul care să aibă știință și dă limba grească”.

De la Vornicie se admite o „listă de ținerea dohtorului” (13 August 1834).

30.

31 August 1834.

Aceiași. „De a să depărta acum numai după voînța a cîțiva din orașani care sînt cu mult mai puțin la număr decît cei iscăliți în lista prenumeranților și din care uni s'au văzut iscăliți și într'acea listă, această nu este cu cuviință a să aduce la îndeplinire și Maghistratul, ca unul ce închipuește obrazul obști orașanilor, să îndatorează a fi mai cu băgare de seamă la lucrurile sale pã vremea viitoare, ca nu unele să scrie întăiu și altele mai pã urmă”.

31.

31 August 1834. Vornicia din Lăuntru către Maghistrat.

S'a plătit pentru doctorul Tavernier „lei doă sute patruzeci și noă, par. doăzeci patru, legiuitul progon pentru opt cai de poște care să socotesc pe seama acelu Maghistrat”.

Poliția e chemată a da de știre orașenilor.

Contractul:

1. Să am a căuta pe toți orășanil săraci fără a pretenderisi de la dînșii vre un interes pentru oste-neala mea: în orice vreme mă vor chiema, zioa sau noaptea, sînt datori a merge și a-i căuta cu toată userdiia pînă cînd nu va mai avè bolnavul tre-buință de dohtor.

2. (Tot așa pentru „abonați”, a-i „vizitarisi”.)

3. Și slugile lor. Visite săptămînale la „prenome-rarisitele persoane”. De nu se ține de cuvânt, se va face raport guvernului, (Pot și abonații.)

Le Dr. Alcibiade de Tavernier.

33.

La 1834 „Maioru Arcudenschie, inginerul orașului Brăila”.

El scrie la 6 Septembre 1834:

„Cînd am eșit de la București, am avut poruncă prin graiu de la dd. directorul Departamentului cinstitii Dvornicii, Mihalache Cornescu, ca să am băgare de seamă cum sînt ulițele împărțite și să aștept pînă ce va veni dumnealui.” Nu vine și nu scrie. Dă voie a clădi oricine în „ulițele bune drepte”. „Cinstitul Maghistrat cunoaște prea bine că căți au locuri sterpe sînt îndatorați de a și le închide, ca să cunosc și eu care sînt locurile date și nedate.”

13 April 1835. „Au sosit vremea curățirii grădinii publice”. Arcudinschi cere oameni.

Un act rusesc al lui, și cu frontispiciu, la 3 Iulie 1835.

34.

Cu plecăciune fac arătare cinstitului Maghistrat că pientru un loc cie am cumpărat de la Manolie Luca în vecinătate cu calfa Sava i cu părintele Pătrașcu, pă ulița Bucureștilor, fac rugăminte ca să binevoiască a mă lăsa să lucrezi domnul plangiul cu un rînd, că atît poci la puterea; nu poci a lucra cu doo rînduri die odată acieste prăvălii doo.

Prè-plecat slug[ă],

Mihai Mincul Brașoveanul.

S'au dat mărturie la mîna numitului cu No. 980, Sept. 15 (1834) că să află scăpat.

35.

Bucharest, le 8 X-bre 1834.

Rapport.

J'ai l'honneur de faire part à Messieurs les magistrats de la ville d'Ibraïl que des affaires domestiques importantes pour moi m'ont forcé jusqu'à ce jour, jointes aux mauvais chemins, de ne pouvoir point retourner plutôt à mon poste: outre que maintenant un procès criminel qui, depuis quatre ans, est resté en litige, doit diffinitivement (*sic*) se terminer à la séance prochaine de la haute Cour de revision. Je ne pourrai donc point entreprendre le voyage que nécessite mon retour à Ibraïl que la Suprême Cour de révision n'ait décidée (*sic*) cette **affaire si importante** pour moi. Je joins à ce rapport la pièce justificative que m'a donné à cette fin Mr. le procureur de la haute Cour de révision.

Le dr. Alcibiade de Tavernier.

A Messieurs Mrs. les magistrats de la ville maritime d'Ibraïl, à Ibraïl.

(E vorba de judecata cu „Cluceru Dinu, arendașu moșii Herestreu”; „înscris la mîină”, pentru aceasta; iscălește C. N. Brăiloiu.)

36.

13. Decembre 1834.

Spătarul Teodoru către Maghistrat. Noul protopop, numit în Iunie, Πάτερ Νικόλας, venind la Sf. Mihail, a scos o icoană a Sf. Nicolae. Intreabă eclesiarhul de ce o iea fără voia epitropilor; niciun răspuns.

„Protopop Neculaiu” răspunde la 17. Vorbește de cele trei condici de ajutoare: una la căpitanul de port, cu icoana aceasta, dar e furată în noaptea Sf. Nicolae din cancelarie.

Căpitania arată că s'a căutat și prin corăbii, ne fiind de altfel decît două.

Epitropii scriu (Paraschivescu, Ioan biv polev. și alți trei) că s'a început biserica în locul „acei vechi care este în primejdie de cădere, aflându-să pe malul Dunării și neavând alte mijloace decăt cu oareșce bani ce să adună din venitul bisericii cei vechi”. Cer împrumut Maghistratului 15.000 de lei, „din veniturile bisericii cei nooă a Sfinților Voievozi care să află gata”. Pun amanet „patru prăvălii din ulița bogasierilor și o păreche de casă în mahalaoa albastră ce sânt ale bisericii cei vechi”, plus a lor. — Se aprobă. Dar se cere de Logofătul Pricinilor Bisericești a o face „pă obrazul lor”.

Se caută „a întrupa și alte biserici”.

37.

1835. Slătineanu e prefect (otcîrmuirea județului.

La 11 April 1835 dr. Tavernier se plînge că nu i s'au dat bani de la abonați (decisia Magistratului în grecește).

Lesta neplatnicilor: Ioan Slătineanu, M. Paraschivescu, Basarabescu, D. Divani, A. Paraschivescu, Polihroni Trandafir, P. Lefcopulo, I. Vlasopulo, Gh. Castriano, Gh. Lemoni, I. Bastache.

Au plătit: E. Baldovin, P. Parascheva, I. Verneșcu, P. Rubin, C. Vechilhargi, D. Vechilhargi, D. Teodorovici, D. Afatista, D. Diamandidi, V. Paleologo.

La 30 April el își cere de la Maghistrat „tersanul”.

1835, Fevruar 26. Către poliție.

Prin aceasta să pohtește cinstița polițiie ca să facă cunoscut prin publicarisire spre știința obștii că vericare din lăcuitori acestui oraș vor voi a-și meremetisi binalile cele vechi aflate în fața uliților, precum și de a face din nou să îndatorează atât meșterii dulgheri, cât și propietari, mai întâi a să înfățișa la Maghistrat spre a li să da bilet, cu care să priimească de unde să cuvine... foarma planului... Căci la dinpotrivă dulgheri să vor supune pedepsii arhitectoricescului canon, iar binalile sânt supuse stricăciunii ca unile ce sânt nepriimate și în potriva foarmei, după care nu li să vor asculta nicio reclamație propietarilor de despăgubire, de vreme ce au luat în băgare de seamă cele poruncite.

18 Maiu 1835.

Luînd Domniia Mea în băgare de seamă jurnalul

Sfatului Administrativ de la 4 ale curgătorului, ce ni s'au alăturat în copie de către Departamentul din Lăuntru... asupra cererii ce prin jalbă au făcut Gherghie Condur, corăbier, cu a i să da loc în Ostrovul Mare, drept carantina Brăilii, spre a putea în acel ostrov ca se închered... (?) corăbii și să-și clădească încăperile cuviincioase. (Se aprobă.)

41.

Depart. Pricinilor din Lăuntru.

Maghistratului orașului Brăili.

Spre răspuns la raportul acelu Maghistrat cu No. 383 i să scriie că, văzîndu-să răspunsul doftorului Taverniè, cu totul obraznic, Maghistratul îi va face cunoscut ca ori să urmezi potrivit duhului porunci acestui Departament de supt No. 2647 sau, la înpotrivă, scootîndu-să ca un înpotrivitor poruncilor stăpîniri, să să scoată din postul său, încelînd Maghistratul din daria lefi pînă cînd va lua săvîrșire aciastă lucrare.

Mih. Cornescu.

Anul 1835, Maiu 31.

42.

Doctor orașului Brăilei.

Anul 835.

Iunie 22.

Orașul Brăila.

Cinstitului Maghistrat orașului Brăilei.

Cu cinste fac arătare cinstitului Maghistrat că, avînd neapărată trebuință a mă depărta dîntr'acest

oraș, de aceea las pe doctorul orașului C. Epite în locu-mi, care nu lipsesc a face cunoscut.

Dr. Alcib.: *Tavernier* (cu cirilice).

43.

Ocîrmuirea către Maghistrat, 6 Iunie 1835.

Făcându-să cunoscut lui Gheorghie Condurea cele hotărâte prin porunca Mării Sale lui Vodă supt No. 267, trimisă în copiiie pă lângă porunca cinstiti Ocîrmuiri cu No. 1943, în pricina locului ce numitul au cerut în Ostrovul Mare din dreapta carantini acestui oraș spre a lucra meșteșugul corăbiesc, au răspuns că el să primește și așa a fi acolo fără să aibă cuminecațiile cu cei din oraș și, cu acest chip, cere a i să da asemenea loc spre a-și face două clădiri vremelnicește: una pentru lăcuința lucrătorilor săi, (șters: oameni trebuincioși), și alta pentru ținutul materiialurilor trebuincioase la asemenea meserie, și că va fi supus și la curățeniia carantinească, când va voi a intra el sau din oamenii lui în oraș, potrivit cu care Maghistratul nu lipsește o supune cunoștinții cinstiti ocîrmuiri, rugându-o ca să trimiță cât mai în grab poruncă de urmare.

În altă adresă: „nu va fi slobozit a avea cât de puțină înclinare cu cei din oraș, prenumărându-să de o potrivă cu acei ce sânt supuși la curățeniia carantinească... Către aceasta să îndatorează numitul ca să fiie cu bună privighere a nu să urma vre un fel de neorânduială între oamenii săi”. „Să dă în cunoștința și cinovnicilor carantinești.”

La 21 nu i se dase bilet pentru loc lui Gheorghie Calafatciu, pentru că Vodă vorbise numai de ceva provisoriu.

El cere un „πρωτομάτωρ“ și în numele celorlalți căpitani. Să fie numit el astfel. Și cererea de la „καπιτανάλεοι και βαΐδες“ că e καλός τεχνίτης. Toți Greci.

44.

La 30 Iunie 1835. Grecii (și Pedemonto Peretti, Δημήτριος Χρηστίδης, P. Milanovich, Ant. Saraó, M. Μπικτορίδης Ήλίας Φωτεινός Ή. Κάρδης, Πέτρος Λουκό..., Σταυράκης... Ματαλάς Vlasopol, Ήώννης Μπησάκης Nicolò Armelin, Βασίλειος Σκοῦλλας, Π. Ήρουπίνη, Paleologul, Petrachi H. Avraam, Θ. Καρδιάς, A. Vlasopol, Dim. Divani, Κων. Ήέιμερ, Vrăbiescu, Γ Οϊκνόμος, Γεώργιος Ζιάνος) cer pe Epaminonda Iorgandopol, care e de unsprezece luni acolo, ca doctor.

Alții (Anton Fatuta, Teodorovici, Dumitrachi Ștefan, Nicolae Marcea, Athanasie Doiciu, Raicu băcan, Ștefan bacalu, Stoian Ștefan) cer pe Hepites (și Velisari Cinta, V. Paleologu, I. Candi, etc.).

Se admite Iorgandopol la 19 Iulie 1835. Contractul cu el la 27 Iulie 1835.

Plângere la Novembre de la poliție că nu cercetează pe bolnavii săraci și spune că nu se crede dator. Se ceartă grecește cu poliția.

45.

18 Octombrie 1835.

Epitropii bisericii celei noi către Maghistrat.

Au rugat la sfințire pe Chesarie „ca ori prin venirea sa în persoană aici sau prin potropopii acestui județ să o sfințască, de la care până acum nu am putut câștiga nici măcar vre un răspuns de nădejde”. Poporul o cere „și din neînlesnirea ce încă

pururea din pricina strîmătorii bisericilor aflate acum în oraş, fiind cu totul mici şi puţine la număr”. Să ceară şi Maghiştratul.

Petru..., Hristea Ciacăr.

46.

La 1836 se doreşte de unii din „hălăduitorii” în Brăila să se numească la Sf. Nicolae preotul Ioan Grecu.

47.

La 26 Februar 1836, Maghiştratul recunoaşte pe Conduri „dă protomaistor al dresului corăbiilor, fiind volnic a-şi lucra meşteşugu cu oamenii săi”.

48.

Cei somaţi în 1836 a-şi îndrepta locurile.

Mihai Cotarul, Nicolaie Peşculeasa, Ioan Friptul, Dobrică dulgheru, Nicolaie doşarul, casa răposatului Lazăr cojocar, Drăguliică, Anastasie croitorul şi Caliţa vădana, Hagi Pavel, Chira a lui Iordache Păscaru, Costandin plugarul, Costandin Caramanlău, casele bisericii Mitropolia, Marco boiangiu, baba Gherghina, Vasilache Iconomul, Ioan mătăsar, Mavrodi cojocar, Lefter băcan, Vasile sin Mihai i maică-sa Drăguliica, Rasta vădana, Costandin Oproie, Ştefan Tropeneanul, Dîmitriie bogasierul, Matei Motrocan, Popa Petre.

49.

La 1836 frontispiciu tipărit: Direcția carantini
Brăila, Orașu Brăila, Director : Malla, secretar: Iliad.

50.

Prin acest înscris al meu eu jos iscălitul Gheorghe Conduri fac cunoscut că după înbunătățirea ce prin cartea cinstitului Maghistrat de supt No. 117 dată mie, prin care mă înputerniciază de protomaister asupra meșteșugului de dresul corăbiilor din acest port Brăila, mă făgăduiesc și eu că pentru oricâte vase vor avea trebuință de meremet voi avea cele trebuincioase, precum călți, untură, cue, zmoală și orice este trebuincioase materiiialului la acest meșteșug, precum și meșteri calafatcii din parte dreaptă a Dunării, ca ori în ce ceas, zioa sau noapte, va avea trebuință vre-un vas sau corabie de meremet, îndată fără pregetare să alerg spre întimpinarea unui asemenea meremet, nepricuinindu-să nicio zăticnire din parte-mi, și, pentru că voi fi întocmai următor, am iscălit.

Γεώργιος Κουντούρης.

1836, Fevr. 29.

Ajunge, în 1837, a iscăli și românește: Gheorghe Conduri.

51.

Listă de prăvăliile ce sînt supuse planului pentru lărgitul pieții Sfn. Arh. Mihail..., 1836, Apr. 7.

Toma Ignat.

Petre boiangiu.

Grigoriie bărbieru,

Gheorghii Burgazlă.

Petru Hagi Nedelcu.

Martiian Gudinov.

Theologul Hagi Ilia.

Hagi Agop Armeanu.

Casele a dumnealui Iane Chioseli ce sînt în piață.

Un foișor ce au fost a lui Pancu Gheorghiu.

Și o casă a lui Dimitrie Caracaș, ce este în ulița
ce să deschide în rătundu.

52.

15 April 1836.

Expropriații: Simion Aprilovici, Anghel Purcariul Ștefani Grecu, d-lui Enache vameșul, Chiriță Foru, Tudorachi Carageoz, Pashale Chiriiac, d. Pană Țăndărică, d. Costachi Crămbu, Ion Panait Pavlu, dascalul Teodosie, d. Costachi Maimaru, Costandin sin Chirac, Todorița Griaca, văduva, Alecsandru dulgherul, Iane dulgherul grecu, Costandin Misivriani, Ignat Costi Grecu, Dima popa Manu, d. Șișanopolu.

53.

Ocărmuirea județului Brăili.

No. 1440.

Cinstitului Maghistrat.

Anul 1836, Aprilie 21.

Această ocărmuire prin raportul cu No. 1249 au fost cerut de la cinst. departament după osebite propuneri un loc a d. Sărdarului Athanasie Csenocrat ce-l are cumpărat aici în oraș pentru a să clădi pă dănsul Școala Națională, căreia și scriindu-să de cinstitu Departament, au răspuns că, având și numitul

a-și clădi bină în scurtă vreme, pentru care și-a orânduit vechil, nu-l sloboade, apoi, la cerirea ce au fost făcut comitetu școali, li va arăta Maghistr. să îngrijească de loc de clădirea școali.

Pentru d. ocărmuitorul județului...

54.

Departamentul Pricinilor din Lăuntru.

Maghistratului orașului Brăila.

La plecarea d. polcovnicului Vladimir Blaremburg, inginerul Statului, de acii la Odesa, în Ținutul Rosii, pentru în parte-și trebuință, s'au dat de către acest Departament și planul faceri malului portului acelui oraș Brăila (*quai*) spre a-l da în cercetarea unii inginerești comisii de acolò, ca să să cunoască de să poate socoti temeinic.

Acum au priimit Departamentul răspuns de la dd. polcov. Blaremburg că, făcînd punere la cale, s'au găsit alt chip mai îndemănătec spre săvîrșirea zisei lucrări și cu preț mai scăzut după mijloacele ce are stăpînirea locală de acii și că, ca să poată închipui cerutele spre aciasta plan, trăbue a cheltui acum cu dînsul galbeni olandezi una sută, pe care așteaptă a-i priimi cît mai în grabă, fiind gata a să întoarce înapoi.

Drept aceia să scrie Maghistratului că pă dată după priimirea aceștia să îngrijească negreșit să trimiță una sută galbeni olandezi pe lîngă adresa din partea acelui Maghistrat la Odesa în priimirea d. polcov. Blaremburg, ori în ce chip va socoti mai înlesnitor și mai fără zăbavă, ca să nu stînjinească din călătorie și în puterea acei porunci să va scădea

acel Maghistrat cu această sumă în socotelele sale și să răspundă dă urmare.

Mih. Cornescu.

No. 1101.

Iulie 1836.

55.

Departamentul află „acte ale Maghistratului cu totul depărtate de datornica îngrijire ce să cuvine a jertfi pentru înnaintarea folosului obștii și laula sa ca din partea stăpâniri pentru vrednicile mișcări ce au întrebuițat în cursul vremii până cît au fost mădulările ce alcătuesc Maghistratul local.” Se calcă alinierea. Să se anunțe orice clădire și în trei zile cercetare la fața locului și atribuire de loc.

Iscălește Mihai Cornescu și inginerul Statului Blarernberg.

1836, Iulie 10.

Secția inginerească.

56.

19 Octombore 1836. Departamentul Pricinilor Bisericești către Maghistrat.

„Intr'acel oraș cunoaște dooă beserici noă, cea dintăi cu hramul Sfăntului Nicolaie și cea de al doilea cu hramul Sfinților Apostoli; apoi această beserică ce să clădește acum după cum să înțelege în locul biserici cei vechi cu hramul Sfinților Voivozi are trei preoți în slujbă și ieste preste orânduială a i să mai alătura și al patrulea.

Cinstitului Maghistrat al oraşului Brăila.

Asupra coprinderi raportului acelu Maghistrat de supt No. 641 să răspunde că, măcar că cererea ce să face pentru aşezarea preotului Ioan Grecu la biserica ce să clădeşte din nou într'acei oraş nu poate fi priimită pentru destoinice cuvinte, dar acest fel de pricini bisericeşti ce privesc numai la chibzuirea şi hotărârea arhierelor eparhiilor Maghistratul pă viitorime le va îndrepta d'a dreptul la protopopul oraşului sau către noi, fără mai mult amestec, ca nişte pricini ce nu sânt în atribuţiunile acelu Maghistrat, căci pentru altă dată cuviincioasa punere la cale ce să cere, şi încă cu grabă, va fi tăcere fără niciun răspuns.

No. 1768.

† Chesarie Buz.

Anul 1836, luna Octvr. 19.

Răspunsul vine prin Logofeţie, la 31 Octombre.

Pentru cazul lui Ioan Grecu „pînă nu-şi va aduce familia din streinătate, să să statornicească acolo, Preasfinţia Sa nu-l poate priimi nici la pomenita biserică, nici la alte de ale eparhii”.

La 1837 „comitetul înfrumuşăţirii oraşului”.

15 Februar 1837.

Departamentul Pricinei din Lăuntru (Mihai Ghica).

Să nu să primească decît „oameni în stare ca să

poată purta cheltuelile și îmbunătățiri unui oraș”. Nu „țărani carii, vrînd a să apăra de datoriile la care îi supune întocmirile legiuite asupra drepturilor proprietăți, alerg pe la niște asemenea orașe și coprind locuri pentru a lor locuință spre a să mîntui de îndatoririle de mai sus... Cari pot fi în stare a clădi spre a lor locuință, nu bordeie, ci case după un plan regulat, și temeinic, adecă de vor lua locuri în piața orașului cu două caturi, iar în ulițile celelalte după cum planul închipuit spre zisul sfîrșit povățuește, învelite cu olane sau hier, de vor voi, și nu cu trestie sau șovar, avînd a plăti cheltuiala așternerii cu piatră a uliți în care va avea coprinsu locului pentru locuință, cum și a contribui la orice alt va mai cere trebuința, spre înfrumusețarea orașului și obștescul folos”.

60.

Departamentul Pricinilor din Lăuntru către
Maghistrat.

18 Iunie 1837.

La răportul acelu Maghistrat cu No. 346 i să răspunde că cu mirare s'au văzut cereria ce face de a să scoate afară din oraș covaci supt cuvînt că în îndeletniciria meserii lor întrebuițează foc, poate aduce orașului vre-o primejdie, în vreme ce, dacă s'ar da dezlegare la o așa nesocotită găsiere cu cale a Maghistratului, apoi ar trebui să să scoată din oraș și brutari i lumînărari și toate celelalte industrii ce întrebuițează foc la lucraria meseriilor, urmare cu totu depărtată de buna judecată. De aceia i să poruncește a să părăsi pă viitorime de asemenia nechibzuite păreri, iar pentru ceia ce să atinge dă po-

verni pentru facere dă bere și rachiu nu să poate domiri departamentul cum au îngăduit până acum Maghistratu a să lucra acestea în oraș împotriva poruncilor stăpîniri, date Maghistratului întru aceasta încă de mai nainte. Asemenea i să răspunde și la propuneria ce face de a să luoa tacsă de la acele băuturi ce să vor lucra afară din oraș că, urmînd a cunoaște legiuirile coprinse în oșoșenescu regulament, Departamentul găsește foarte nezuviincioasă găsiria cu cale a Maghistratului și prin urmare Maghistratul, urmînd acelor legiuri, va înceta a mai da asemenea păreri fără niciun temei și depărtate cu totu dă legiurile întocmite.

Pentru Marele Vornic: Ioan Manu.

61.

Departamentul pricinilor din Năuntru.

Ocîrmuiria județului Braila.

Luîndu-se în băgare de seamă lista trimisă pe lîngă raportul acei ocîrmuiri cu No. 4957, de numărul Evreilor ce se află într'acel oraș, cu mirare s'au văzut că, din suma de 72 nume, numai 14 se află proprietari, iar 58 veniți de aiurea și sprijiniți vremelnicește pe cîte o curgere de vreme, a căroră soroc s'a împlinit de este vreme la mijloc, și Ocîrmuirea n'a făcut nicio punere la cale pentru izgonirea lor, ci, fiindcă asemenea oameni nu pot fi priimiți a mai locui acoloa, șocotindu-se ca niște streini și fără niciun căpătîiu, de aceia i se poruncește ca fără a mai prelungi o zi măcar pe toți acei 58 fără căpătîiu să-i izgonească prin poliție, negreșit a se întoarce pe la locurile lor de unde au ve-

nit, rămîind spre hălăduire acolea în oraş numai a-
cei 14 ce au proprietate, căci la înpotrivă va fi
ocîrmuirea în grea învinovăţire şi răspundere, şi de
întocmai urmare să se raportească.

Pentru şeful Departamentului Ioan Manu.

No. 7663.

Anul 837, Octomvre 23.

S. I-ii, Masa 2-a.

Cei 14: Marcu Moscovici, Leibu Şefar, Ilie Ştefan,
Isac Grimberg, Solomon Ciolacu, Iosif Vaintrop, Is-
rael Iacov, Bohor, Herş Blumar, Srul Leib, Blu-
mar, „Şimiş, ginerele geamgiului”, Moise, sin Iancu,
Srul Moscovici, Iancu Moscovici.

62.

Listă dă întocmirea tuturor isnafurilor ce să află
într'acest oraş Brăila; 1837, Dechemvr. 6.

Brutari cu jămblari şi simigii.

Cărcumari cu brăgari, berari şi halvagii, cu cofe-
tari.

Dulgheri.

Băcani cu tutungii (şters: i cu cofetari).

Bărbieri.

Dogari.

Cojocari groşi şi supţiri.

Cavafi.

Bogasieri cu lipscani şi ovreice bogasierese.

Bumbăcari cu croitori rumăneşti.

Croitori ovreeşti cu cei nemţeşti.

Cizmari rumăneşti cu nemţeşti.

Tămplari nemţeşti cu ovreeşti şi sticlari.

Argintări cu ceasornicari i tinichigii ovrei.

+ Abagii.

Fierari rumănești, nemțești și rusești și tufecii.
Brașoveni.

Precupeți cu olari.

Grădinari.

Zidari.

Cafegii.

Boiangii cu Ovrei văpsitori.

Căruțași.

Sacagii.

Birtași.

(Se mai văd apoi: cărămidarii, zarzavagii.)

63.

Anul 1837, Dechemvrie 29.

La Otcărmuire.

„Fiindecă între meseriași și alți asemenea lor ce nu sînt legați pren condiții regulat unu cu altu să urmează o mare neorânduială printre dînșii, necunoscându-se nici cine este meșter, calfă sau ucenic și spre pildă aducem această întămplare, că un croitoru streinu, viind aici în oraș fără a da de știre la vre unu den cei mai mari ai lor, priimește hainele oroșanilor și, neștiind bine meșteșugul croitorii, strică haina, apoi, neavînd între dînși vre unu mai mare ca să cunoască acea stricăciune și să-l îndatoreze să plătească după stricăciunea ce va face, rămîne stăpănu haini păgubaș și cu haina stricată, iar alții, priimind haina, poate să și dosească, nefiind legat supt chezășia isnafului, la aceia Maghistratu, făcînd descriere dă toate isnafurile și meseriași ce să află în oraș, pă lingă aceasta cu cinste o alătură cinstitei ocărmuirii”, pentru facerea breslei.

7 Februar 1838. Pentru „mîncătura ce se face ma-
lului ce ține de la îngrădirea curții carantinești și
pînă la biserica veche”.

Planul fusese făcut de „arhitectonul Harten”.

La 1838 se purcede la alcătuirea breslei bărbierilor
și se alege staroste Tudor bărbierul. Hramul la Sf.
Paraschiva. Se dă 6 parale, 3 de calfă. Străinii vor
da 50 de lei (12 Decembre, 1837). Iscălesc Floarea, La-
ber, Mircea, Gheorghie, Petrea, Ștefan, Ghiță, Dimi-
trie.

Plîngere că a venit fără știre unul de la Buzău,
„vinetic”. Il chiamă ceaușul. „Se împotrivește cu to-
tul.” „In urmă s’au sculat pomenitul vinetic în-
preună cu acela care l-au priimit, arătînd că l-au
bătut ceaușul cînd au fost spre aducere. „Să porun-
cească slobozirea pomenitului ceauș de la arestu po-
liției, fiindcă l-au arestuit c. poliției numai după a-
rătarea numiților fără să viie sau să poruncească
nooă să arătăm pricina, și, dacă pe noi nu ne mai
cunoaște nimeni de staroste, ne rugăm plecați ca să
fim desființați de această stărostie, fiindcă noi nu
sîntem întrebați la orice de ai noștri meșteri.”

Plîngere, în 1839, „pentru bucătaru ce au dăschisu
bărbieric la posta mare, anume Ristea, fără de ști-
rea isnafului, apoi, trimițându-i pe cutieru a cere
datu isnafului de bărbieri, au săritu cu zurba asupra
trimisului, injurându și totu isnafu, zicându că nu

vrea să știe de isnaf: iznafu a pusu la cale că, dacă va plăti daturile cutii după obicei, iznafu barbarilor să aibă a-și deschide prăvălie, iar, dacă nu să supune la brazla isnafului, plecați rugăm pe cinstitu Maghistra[t], totu isnafu, să i să închiză meșteșugu brazli noastre”.

67.

28 Novembre 1839. „Pentru cheltuiala ce-ar' a face Postelnicul Nicolae, meșterul de mori, cu venire sa acolo ca să chibzuiască măsuri spr' încontinirea mîncăturii ce pricinuește rîul Dunării unii părți a malului din coprinsul acelu oraș”.

Nicolachi lucrează și cu „d. inginerul Tili, agiutorul secții inginerești”.

68.

1839.

Dimitrie Zotu, Gheorghe Cotaru, Gheorghe Tabacovici, Gheorghe Costandin, Dușcu Stoeanovici fac „isnaful cărcumarilor”.

Gligore Dimitriu, Sandu Nicolau, Petre, Mavrodin: „iznaful cojocarilor”.

69.

1839?

Supt-însemnatul cu cinste fac cunoscut ă. Maghistrat că acum în zilele trecute pomojnicul d. inginer, după porunca ce o fi avînd, viind și măsurînd locul d-lui Vasilache Hagi Bacalolù, în care măsurătoare ce au făcut au intrat în locul casei mele până la o

jumătate stii, eu, după ce am văzut asemenea lucrare, i-am zis d-lui pomojnicului că rău și fără cale îmi ia locul mieu și-l dă altuia, cînd curtea locului mieu au fost îngrădită încă din vremea Turcului și locul mieu știu că este până acolo, după cum și documentul mieu glăsuește, și n'au vrut nici întru un chip să mă înțeleagă, ca să facă cercare și locului mieu, și, de să găsește prisos măcar o palmă, să și-l ia, pentru care plecat rog pe č. Maghistrat să binevoiască ca să poruncească d-lui inginer a face o dreaptă măsurătoare după documenturile fieșcăruia, ca să nu rămăiu de-a dreptul năpăstuit.

Prea-plecat supus,

Λούπο Σεργίου.

70.

1839. Todorî Dimitriu cere a putea clădi, „în vărseaoa galbenă, lîngă d. Dimitrachi Diamandidis, în ulița Ovreicii Groasa”.

Tot în 1839 cer pentru magazii Minovici și Carapano.

Și, în același an, Γαβρήλ μπερτάσης.

71.

La 1840 li se impune bărbierilor „să facă fieșcare provizie de lipitori”. Discuție dacă să puie lipitoarea cu 10 sau cu 20 de parale. Sînt trimesi „a merge pă la locurile dintr'acest județ unde vor ști că sânt lipitori, fără de nicio plată”.

La 1840 „Toaderi starostea de barbieri” cu Μήρζο περπερ, Florea, Membir și Mihai cer a se supune toți la plata pentru hram, refuzată de unii.

72.

Profesor fiind la școala națională Ipitis, la 27 Ianuar 1840 Grecii se plîng că nu se fac lecții grecește, de și ei cei mai mulți au subscris. Vlahica se poate admite, *εμπορικὴ οὐδὲν*. Se decid: „doă clasiuri: una rumînească și alta grecească, și, de să va putea, și una străină, comerțială”.

73.

La 27 Septembrie 1840 guvernul are grijă de mal: „cele mai d'aproape măsuri spre stăvilirea răului ce amenințează izbirea râului Dunării malului de spr' oraș”.

La 26 Februar 1841 se arată că Ioan Atanasie și Alekse Pavel ar lua asupra-și lucrarea.

74.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat, Iunie 1840.

(Laudă zelul pentru școală). Și, după alt cuvînt, trebuința cerînd neapărat ca încăperile acestea ale școalelor naționale dupin județe să fie înzestrate pre cît puțința și mijloacele vor erta de bibliotice coprinzătoare de orice cărți s'ar publica că s'au dat în tipar în limba rumănească ori tîlmăcite sau compuse de autori, spre a să vedea într'o asemenea încăpere hotărîită pentru publica învățatură obiecturi de împodobire și de neapărată trebuință, atît pentru știința ce trebuie să aibă școala de verice lucrare literală s'ar izvodi și s'ar tipări, precum mai sus s'au zis, cît și pentru premiile ce s'ar cuveni să să înpartă la eczamenele ce să fac pe la școlari ce înnaintează în urmarea cursului învățături, (să se

facă un dulap și să se prevadă două sute de lei în budget.)

În Iulie încă se trimete „Catalogul de cărți românești” al lui Eliad, cu traduceri din Byron, Hugo, Molière, Florian, Omer, Alfieri, plus *Mahomet* și Lamartine, *Meditațiile*, *Gramatica Poeziei*, *Aritmetica* lui Francoeur, *Poesiile* lui Văcărescu, *Gil-Blas*, *Noua Eloisă*, „Elocuința bisericească”, „Junia lui Carol”, „Creștinarea unui preot al Isidiei, fragment”, *Dracul Șchiop*, „Misanthropia și pocăința”, „Regul”, *Hermiona*, *Văduva lui Goldoni*, „Grădinarul orb”, „Triumful dragostei”, *Curierul de ambe sexe*, *Curierul rumănesc*, *Ziarul oficial*, „Curs de morală”, *Cuvintele lui Miniati*, *Epistolarul*, Petru Maior, Țichindeal, „Istoria naturală” a lui Florian Aaron, pe lângă „Manual de istoria țării”, „Hronicul Românilor de Cantemir”, „Datoriile creștinului”, „Meditații religioase”, *Retorica*, Young, *Condica* lui Caragea, „Istoria universală în patru tomuri”, *Geometria*, *Atala și René*, *Numa Pompilie*, „Inceputul și căderea idolatriei”, *Teatrul politic*, *Antony*.

75.

La 6 Septembrie 1840. Departamentul Pricinilor din Lăuntru refuză corporațiile Brăilei, Regulamentul admițând doar un staroste de negustori și unul de meseriași.

76.

Luminate stăpâne,

Plecată jalbă.

Plecați ne rugăm mili Mării Sale că din luminată porunca Mării Tale, după cum te-ai milostivit asupra dreptății la toată Valahia, te-ai milostivit și a-

supra noastră, supușii Mării Tale, ca să ne facem și noi câte o cășcioară în raiaoa Mării Tale, care ne-am silit Dumnezeu știe și ne-am cumpărat câte un locșor de a ne odihni, că, orice poruncă vine, noi împlinim și bani capitații săntem toți supuși supt mâna Mării Tale. Acum vedem că ne-am cheltuit și nu avem nicio luminare despre aceste case, că nu ne sloboade cinstitul Maghistrat. De aceia plecați ne rugăm cu lacrimi Mării Tale de a te milostivi asupra dreptăți și spre a noastră cheltuială, că avem copii și săntem pân case streine; și cum te va lumina Duhul Sfânt asupra dreptății.

840, Septv. 28.

Plecați și supuși Mării Tale,
Ercu Ovreiu.
Ghițman Ovreiu.
Iuli Ovreiu.

(Domnul decide că Departamentul din Lăuntru va face cuviincioasa punere la cale.)

77.

În Octombrie 1840 se trimete de Departamentul Pricinilor din Lăuntru Maghistratului și „harta prințipaturilor, care nu puțin folos ar putea introduce și tinerimi”, pentru „a o și așeza în școala normală de acolo, pe preț de un galben.

78.

Casuri cînd veniturile Maghistratului „sînt sfeterisite de foștii părcălabi”, cari sînt „strămtorați de ocărmuire” a plăți (1840).

79.

La 1840. Mahalaua bisericii vechi.

Stroe Gorgheșan, Petrea Ghenea, Gheorghe, calfa de jocari, Ioniță Lupul, Mihaiu holteiu, Hristea Pană, Mihaiu Mocan, Panaoțachi Chinargi, Ionaș bărbier, Caragheorghe dragoman, Ifrim, tãmplar ovreiu, Barbu Cioroiu, Oprea Petcu, Nedelcu Buceac, Matosilie Ovreiu, Leibu, Voicu Simion, Mocan, Pană cioclu, Neculae Tărcea, Niță sin Ion Turturică, Dumitraș burlac, Sandul Olteanu, Ion Pate Moldovean, Nechita Brăileanu.

80.

Un B. Thillay era inginer la 1840.

81.

Se pomenesc Mahalaua Belvedere și mahalaua armenescă în 1840.

82.

Bugetul cheltuelilor Școalei Centrale din Brăila...:

leafa unui profesor de limba elenă	100
detto de italiană și slavonă	120
detto pentru clasa începătoare de grecește	80
detto cu scriitor și o slugă	36
lemn pe 6 luni	12
pentru apă	3
cărți pentru premii la eczamen	15
pentru reparatura școalei	15

381

83.

In. de 1840.

Cu cinste fac cunoscute cinstiti Vornicii că proto-

popul județului Brăilii înștiințează că cinstitul Maghistrat de acolo din oraș voiește în silnicie a lua locurile bisericii cei vechi, care sânt vecuri hărăzite bisericii încă de la clădirea ei, pă care loc sânt și vre-o dooă-trei case i patru prăvălii ce sânt în târgu, cumpărat fiind din zilile Turcilor, asemenea și dooă cărăumi ce au fost luate cu judecată, pentru trei mii lei cu dobânda lor, care acum acest loc s'au dat de către Maghistrat unui Filipu, voidnd a lua ce sânt afară din cetate pentru îngroparea morților. Mă rog dar cinstiti Vornicii ca să binevoiască a porunci Maghistratului acelu oraș ca să lase aceste locuri nesupărate, ca unile ce din vechime sânt ale biserici, fără a avea vre o înclinare cu cinevași, și biserica să află în foarte proastă stare și fără alt venit, urmând acum neapărată nevoie a să clădi din nou, binevoidnd a-mi da și mie știință de priimirea și urmarea ce să va face într'acesta.

Chesarie Buzău.

(copie.)

84.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

Pentru trei Evrei. „Dacă aceștia după o scumpă cercetare ce li să va face să vor dovedi că sânt lăcuitori ai acestui prințipat, atunci li să poate da voie a-și face clădiri pe acele locuri cumpărate de dinșii, iar, daca ei vor fi din aceia ce au venit cu pașaporturi sau răvașe de drum pe o curgere de vreme și apoi să se întoarcă înapoi și prin a lor meșteșuguri umblă cu feluri de mijloace a să statornici într'acest oraș”, li se va aplica porunca Departamentului.

Un alt Evreu, „șpaniol”, e recunoscut „pămăntian vechiu și patentar al acestui oraș încă de la întâi organizație; au priimit dezlegare”.

85.

10 Ianuar 1841.

Departamentul din Lăuntru către Maghistrat.

„Atingător de pretenziile fostului acsizar de a lua tacsă și pentru beuturile ce să fac în foburg ce acum face parte din acel oraș”, numai la intrarea în oraș are voie după Regulament.

(Ioan Manu.)

86.

Comandiru polcului no. 3 din oștirea rumânească,
No. 240, Anul 841, Fevr. 23.

Cinstitului Maghistrat al orașului Braili.

Fiindcă mulți dintre cei sărmani, de orice nație, care le lipsăște tot ajutorul, au venit la mine arătându-să cu plîngere că sînt bolnavi și n'are cine să-i caute, din care am și priimit cîțiva în căutarea spitalului, și pentru că pă niște asemenea oameni scăpătați eu voesc cu mulțumirea mea ca din ce îmi va sta în mîină să-i ajut, dar cu cinste încunoștințez cinstitului Maghistrat ca pînă la numărul de **cinci oameni** care vor fi pătîind de boală de la Dumnezeu, iar nu de patimi lumești, mă însărcinez a-i ținea în spital, cu cheltuirea și căutarea de la

mine, cînd, arătîndu-să la cinstitul Maghistrat, îi va îndrepta la cfartira mea, a li să orîndui căutarea.

Polcovnic Solomon.

Aghiut. prapor. Crăsnaru.

I se răspunde de presidentul Epitis că e „o faptă vrednică de toată cinstea și lauda..”

87.

In Mart 1841 se trimet „condicile pravilnecești ce din vreme în vreme să tipăresc, iar, după alt chip luînd acum săvîrșire condica comerțială”, se trimete și aceasta, totul pentru 18 *sfanțihî*.

Apoi alte patru cărți.

88.

In April 1841 pentru „facerea din nou a școlii normale” se trimet încasatori „din casă în casă, pă la fieșcare lăcuitoru”.

89.

In Iunie 1841 se trimete „tablă istorică, care s'au socotit de mare folos pentru învățatura tinerețului și mai ales spre podoaba bibliotecii”.

90.

In Iunie 1841, Ioan Feringa (Farenga) dă pentru școală 2.000 de lei, Sărao, 1.500. „Ambii și mădu-lari acelu tribunal.”

91.

La 2 Iulie 1841 Departamentul din Lăuntru permite închirierea unei case pentru spital.

Raport al d-rului Iorgandopol despre γαλλικὰ πάθη.

E vorba de un spital „vremelnicesc și acei pătimiși ce să vor căuta fiind hălăduitori într'acel oraș”: deci tot dr. Epaminonda va fi, zice Departamentul.

Acesta răspunde din nou, grecește, în August.

92.

În Septembrie 1841 se tripet „doă cărți numite Istoria elementară”.

93.

În 1841-2 rapoarte ale medicului Epaminonda.

94.

Ingrijitoru polcului No. 2, No. 218.

Anul 1841, luna Septembrie 18. Or. Brăila.

Cinstitului Maghistrat al orașului Brăila.

Încăperile cele vechi ce au fost spitalu ostășesc d'aici ne mai fiind trebuincioase acum polcului, să pohtește acel č. Maghistrat ca să orînduiască un cinovic al său spre a le priimi de la căpitan Marghiloman, cvartirmeistrul polcului, supt dare și luare de cvitanțe. Aceasta punere la cale însă este rugat č. Maghistrat a o pune în săvîrșire cît mai curînd, căci, rămîind încăperile fără păzitor, li să va aduce

mare dărăpănare, și polcul nu poate fi cu răspundere.

Maior Golesco.

Cvartirmeistru: căpitan Marghiloman.

95.

În Octombrie 1841 se trimete bibliotecii „[al] 3-lia period de asemenia table”. În Decembrie „pravilniceasca condică”.

96.

Magistratul către Departamentul din Lăuntru.

Dă și naștia ovreiască pin numărul hotărât s'au mărgenit a fi cu lăcuința într'acest oraș și a avea slobozeniile numai aceia ca să cumpere locuri să clădească pă dănsese și č. l, iar de ceilalți Ovrei să nu aibă parte dă acest dreptu, dar, fiindcă pentru unu dintr'acei ce nu sânt în No. și sînt... cu purtări bune și stare însemnată, dă cari totdauna are trebuință orașul a-și dobândi asemenea persoane, fie și dă altă religie”, se admite.

(Ciornă.)

97.

La 3 Ianuar 1842 hîrtie de la I. Penescu, ca „Profesuru școli Normale din Brăila”.

98.

6 Februar 1842.

De către č. comitet mercantil de acolo prin raport către č. eforie a școalelor cu no. 246 cerîndu-să

de a i să de voe să întocmească într'acel oraș o școală publică cu mai multe limbi străine, i s'au și dat înțelegerea următoare.

Să să așeze un al 4-lea clas de învățături uzuale pregătitoare la feluri de industrie precum sînt învățăturile ce să fac în clas al 4-lea de începători în colegiul Sfîntului Sava, însă:

Aritmetica pînă la frîngeri în alusie (*sic*).

începuturi de geometrie,

ecsercîții gramaticești,

începuturi de mecanică practică,

cunoștințe uzuale adică fizice,

Astronomie și industriale.

Aceste învățături sînt înlesnitoare pentru mai bună pătrundere, alit în cunoștințele mercanile, cît și în deprinderea meșteșugului ce s'au propus de către acest comitet.

Și afară de acestea comitetul va putea întocmi și catedre de limbele grecească, italiană, franțeză și slavonă, precum și de învățătura ținerii registrelor și a meșteșugului plătiri, întîmpinînd pentru aceste catedre plata profesorilor din bani ce vor să contribuiască părinții copiilor care ar dori asemenea învățături. Să scrie dar și ocîrmuiri ca prin înțelegere cu magistratul local și competentul comitet să chipzuiască ca ce sumă de bani s'ar cuveni să dia și din casa Magistratului pă fieșcare an în plata profesorilor pentru învățăturile arătate mai sus și de regulamentul ce va lua să raportuiască Departamentul fără zăbavă spre a să da cuvenita dezlegare.

Ș. Depart. Mihai Ghica.

99.

In April 1842 altă trimetere de carte: „Cartea

intitulat Buchet, ce au eșit acum de supt tipar, fiind dintre cele ce ar trage curiozitatea obștii”.

In Maiu: „Cartea intitulată Paylu și Verghiniia, ce au eșit acum de supt tipar și care să socotesc de neapărat a să afla prin bibliotecile școalelor”.

In Iunie: „Cartea intitulată *Lădița*, ce au eșit acum de supt tipar, fiind dintre cele ce trezește curiozitatea obștii”.

In Septembrie: „D. Alecu Crețescu pin adres făcând cunoscut Departamentului că ar fi scos acum din tipar un uvraj tradus din limba franțuzească intitulat *Crucea dă lemn*, care socotindu-să a fi trebuincioase a să afla prin bibliotecile școalelor”.

100.

(Copie.)

In Iunie 1842 deputația scrie: „d-lor profesori de limba italiană și grecească împlinindu-și trimestrul întâi de cînd au început a preda lecții, cer a li să slobozi cuvenita lor leafă”. Fuseseră numiți la 1-iu April. Se liberează pentru plată 3.000 de lei. In deputație la 1842: P. Rubini, Ant. Sorao, Nicolae Armelin.

De la centru se refusă, din lipsă de bani, plata profesorului de grecește. „Magistratul dar să va înțelege cu obștea orășanilor, va da în a lor cunoștință binecuvîntata pricină care face de a înceta plata lefi acestui profesor, ca, de vor voi d-lor să urmeze la școala de acolo și acest curs de învățături, să chibzuiască între dînși contribuitoare mijloace pentru ținerea pomenitului profesor”.

(Decembre 11, 1842: semnează Teodor Văcărescu.)

101.

6 Novembre 1842.

Departamentul pricinilor din Lăuntru (Teodor Văcărescu).

„Ocîrmuirea, din acești șaptezeci și doi ce anume se văd însemnați prin alăturata listă, să lase în oraș pă aceea numai ce în adevăr va dovedi că au destoinicie și sigure mijloace a-și agonisi ținerea vieții printr'o cinstită compurtare și vor da tot de o dată destoinică spre acest sfîrșit cheazășie și către aceasta ca de acum înainte subț strașnica ei răspundere să nu mai îngăduiască pă niciun Ovrei a să mai statornici într'acel oraș subț niciun fel de condiție.”

102.

„Dipotația a portului Brăila” amintește (2 Decembre 1842), că cele trei cursuri („elin, slavon și italian”) au fost aprobate de Maghistrat și cere 3.000 de lei pentru lefi.

103.

La 1842 funcționa, în legătură cu Maghistratul, un comitet de patru, — niciun Român — care se chema „Dipotația emboricească din Braila”.

104.

1842. Reglementarea bîlciurilor.

105.

La 26 Ianuar 1843 Departamentul din Lăuntru

cere a se spune „din câți anume profesori să alcătuește astăzi școala publică dintr'acel oraș, cât să plătește fieștecăruia pă an și din care anume sume”.

La 3 Februar „comitetul de inspecție al școlii centrale din orașul Brăila” răspunde, trimetînd budgetul, „iar plata acestor sume s'au urmat până acum de deputația emporicească” (semnează C. Epites și P. Rubini).

106.

Cîrmuirea jud. Braila.

Magistratului acestui oraș.

D. vițe-con. britanic de aici au făcut cerere Măririi Sale prea-înnălțatului nostru Domn în prilejul d'acum al veniri Mării Sale în acest oraș pentru un loc deosebit unde să se facă o capelă de religie evanghelică și acolo să se urmeze și înmormîntarea celor de acea religie.

Măria Sa binevoind au poruncit supt-iscălitului ca să se dea asemenea loc în trebuința zisă prin înțelegere cu acel Magistrat. De aceia să pofteste ă. Magistrat să facă înțelegere cu d. inginerul orașului și însemnînd acel foc față cu d. vițe-consulul în urmă să alcătuiască și biletul cuvincios.

Intorcînd și cîrmuire răspuns de urmare spre știință.

No. 3511.

1843, Februar.

107.

Se dă rezoluția domnească în cererea consulatului engles.

„Să să dea porunca Dvorniciei spre a să da acest loc, care însă nu va însemna de a să socoti ca un loc al Statului, care va fi pă seama acei biserici pă cîtă vreme numai să va întrebuița pentru împlinirea trebuinți pentru care s'au cerut, și nimini nu va putea avea vre o altă pretenție asupra-i”.

108.

La Mart 1843 „profesorul școalei centrale din orașul Ibrailla”: „Cinst. Eforie a Școalelor Naționale pă lîngă porunca sa, No. 133, trimite două broșuri de Tilcuială Evanghelii ca să se dea pă la doritori de cîțire religioasă, din care una poprind în bibliotecă aceștii școli, spre întrebuițarea predări școlarilor, ca o carte mult mai folositoare și trebuincioasă decît orice altă”; costă 6 sfanți (Penescu).

La Iulie: „Cartea intitulată *Velizarie* fiind o compunere dintre cele ce ar trage curiozitatea cititorilor”, se trimet opt „bucăți”.

La Septembre: „Eșind acum de supt tipar gramatica de limba elinească tălmăcită în rumănește și Poesiile lui Chesar Boleac, „compuneri adică folosite în învățături tinerimi și mulțumitoare cititorilor”, se ieau două din una, trei din alta.

Tot la Septembre Departamentul cere lui Penescu „să alcătuiască fără întîrziere o condicuță” a cărților.

În Novembre, cîrmuirea județului către „c. orășenesc Magistrat”: „Fîndcă istoria neamului rumînesc este a să da acum în tipar prin mijlocu stăruii d-lui Alecsandru Gavra, crăiescul profesor din Ardeal, al căreia preț este hotărît a să plăti de fiecare zece coale care să va da afară rînduri, rînduri de patru ori pă an) cîte un sfanț și jumătate, urmînd

astfel pînă la săvîrșirea tipării acestui volum, ce să va urma în mai mulți ani”, să se aboneze.

Tot aceia, în Decembre „trimite cinstului Magistrat alăturatele patru bucăți a Merologhii care vor figura și aceste în biblioteca (sic) școli”.

109.

La Maiu 1843 Departamentul cere să se plătească leafă profesorului grec „spre a nu mijloci vre-o neorînduială la ale școli” (semnează N. Goleșcu).

110.

Jurnal.

La 28 Iunie 1843 „supt-iscăliții (nume slave) am chibzuit ca la eczamenul de astăzi ce să face la școala centrală d'aiei să să hărăzească tinerimi cuvenită câte o carte, dar spre semn de mulțămire și mai mult îndemn. Precum asemenea și alte daruri ce să va mai găsi de cuviință, și care nu se vor urca mai mult decît pînă la sumă de lei una sută treizeci, și carei să vor slobozi apoi din Casa obștească”.

Se dă ordin de a se mandata suma „pentru premiile împărțite școlarilor celor mai destoinici și vrednici de ajutorul Magistratului și eșiți la cercetarea țiremonială făcută eri la 27 ale următoarei luni Iunie”.

111.

1843, Decembre 2. Pentru cîrciumari. Să fie staroste ales de Magistrat, cu ajutor și simbrie din cutia lor, Magistratul dă bilet de cîrciumă, cu învoire anuală. Cîrcuirea a dat instrucție. Se ia chezășie. Vor fi și ștrafuri, $\frac{1}{2}$ la Magistrat, $\frac{1}{2}$ la cutie.

Listă de 258 de cârciumari, și pe „bulvar”.

Condițiile cârmuirii, și pentru cafegii. „1. De la două ceasuri din noapte de la apusul soarelui să nu mai primească pă nimini și să-și închiză prăvăliile. 2. În toată vremea să nu primească prin prăvăliile lor a să urma jocuri de cărți în bani și alte jocuri la noroc. 3. Să nu primească a să atașa prin prăvăliile lor slugile dupe la stăpâni, nici a primi de la dănsese cel mai mic lucru supt numire de gazdă nici la prăvălii, nici la casele lor, fiindcă pot aduce și lucruri de furat. 4. Fitecare din în sus pomeniți antreprenori să fiie datori a-și duce slugile ce vor avea la poliție spre a le înscriie în condica rînduită, cunoscând că stăpâni sânt răspunzători pentru dănsi. 5. Pe cei ce vor veni la dănsi a găzdui să fiie datori numai decăt sau cel mult în soroc 24 ceasuri încunoștiința poliției. 6. Să aibă toți de datorii ca duminicile și alte serbători a avea prăvăliile închise și să nu primească pă nimeni până după săvîrșirea și eșirea din slujba biserici. 7. Toate măsurile lor și dramurile ce le întrebunțează la alișverșu lor să fiie drepte întocmai după aiarul stăpâniri și să fiie cu pecetea de la cinst. Maghistrat (14 Dec. 1843). fiie cu pecetea de la cinst. Maghistrat (14 Decembre 1843). Semnături și de Evrei, vre-o patru-cinci.

112.

Preotul Teodose, preotul Ioan, preotul Pătrașcu și epitropul de la biserica Sf. Nicolae către Barbu Știrbei, șeful Departamentului din Lăuntru, la 1843.

„Cu adîncă smerenie supunem în cunoștiința Mării Voastre fiindcă aici în orașul Brăila acum sînt patru ani de cînd s'au clădit o sfîntă biserică în numele sfîntului ierarh Nicolae în mijlocul orașului, tot unde să află și școala cendrală clădită, dar însă cu

mare osteneală s'au făcut, nefiind ajutată de nicio familie mai însemnată decît cu ajutorul neguțătorilor și a altor orășeni care s'au milostivit de au ajutat, și, fiindcă clădirea acestii biserici au fost de mare nevoie, fiind lipsă de biserici, aflîndu-se atunci numai două biserici și acelea foarte mici și neîncăpătoare: una care s'au fost făcut pe vremea armii rusești, care s'au și înzestrat de Ecseleția Sa Pavel Chiselev cu un venit de șapte mii de lei din domeniul Brăilei pã tot anul, iar alta s'au zidit de un neguțător care să și află purtîndu-i de grijă, iar aceasta să află într'o stare prea proastă, nefiind nici isprăvită pînă acum, nici zugrăvită, neavînd niciun venit spre a-și întimpina cheltuelile trebuicioase". N'au leafă. Biserica centrală. „Prin acest oraș toată Evropa privește în patria noastră, aflăndu-să portu cel. mai însemnat al patrii și mulți streini vin cu vedere spre a vedea înaintările Romînilor noștri, vin și la școala centrală spre a vedea înaintările tinerilor, văzînd și o asemenea zidire mare și neisprăvită după cum să află, aduce oareșcare desprețuiri atît religii, cît și patrii noastre, care, după cum mai înainte fericiți Domni romîni s'au milostivit a zidi sfinte lăcașuri și a le înzestra cu venituri spre pomenire care trece din viac în viac, ale căror nume să află scrise în cartea vieți..., am alergat cu jalbă către preaînălțatul nostru Domn.. Măria Sa au și hărăzit o mie de lei, puind și rezoluție jâlbi către Maghistratul orășănesc ca să facă un venit coprinzător de ale ei cheltueli... Maghistratul pînă acum n'au făcut nicio urmare. (Să dea ordin.)

113.

La 1843 se pomenesc dragomanii, „dreptele măsuri de port” ale guvernului. Dragomanii au staroste.

„Pentru desrădăcinarea viclenii nărviri ce întrebuințază unii alții, formînd măsuri și slujindu-să cu ele, mai mari decît aiarul stăpăniri”, Magistratul să confisce aceste baniți.

Iscălesc de răspuns, Νικόλας Μάνδρας στάροστης.
și Ianachi Cazamol stăroste.

Ei declară că au „înțeles”: Vre-o 20 de nume grecești.

În altă listă un Ion sin Apostol, un Mareș, un Ivan, un Stanciu Chifa, un Iconi sin Adam, un Ilie și Dumitrache Petre (caligrafie), un Stoian Udrescu, un D. Stoica Gălcă (caligrafie), un Iovancio, un Anastase Apostol, un Șarban Mungescu, un Necola Dimitru (deget), un Petru sin Radu, Stan Mihălescu (latin), Costache Popovici, Radu Scarlat, Petrache sin Sima, Νικόλαος Ταρραλής, Nedelcu sin Sandu, Tache Licherdopolu, Rale Dimitriu, Raico, Stan Ursari, Mihai Ursari, Hristia Ciupercă, și un Evreu, un Aslan Avraam. Chezășii pentru ei, „răspunzători pentru orice neorânduială”. Și un Manolache Rotea. Li se dau *bileturi*.

O altă listă de 70, și cu Pedemonte.

1843. Măsuri pentru facerea *obahtului* la port. „Coșurile de sobe vor fi rătunde, după cum le obicinuesc acum în București.” Ivan Dobre face contractul. O petiție a lui Louis Tallon, care iscălește „l'architecte de la ville”. Se zăbovește: „caraulele” din lipsa de geamuri „în proastă stare”.

116.

Notă de doctori de la „*Farmacia la pajerea rumi-
nească a lui Constandin Epites în Braila*”, „pentru
spitalul civil în socoteala č. Maghistrat”, Tipărit: a dat
pentru dohtoriile în prețul următor: fior, cr., lei, par.
(socoteala în florini și crețari) (1844). De-asupra
pajurea. Multe asemenea liste lunare.

117.

La 1844 „Alexandru Popovici”, inginerul orașului,
înlătură pe zidarul Ludwig Lajos pentru intrigă.
Amănunte tehnice. Și pentru scara malului.

118.

1844. Direcția carantini Brăila (titlu imprimat).

119.

1844. Pentru corporația dulgherilor.

Totul cu știrea starostelui. Se cere și zidarilor a
nu lucra fără a se arăta planul la Maghistrat. Altfel
„vor fi îndatorați la grea răspundere și certați”.

Numirea de către meșteri a starostelui. Nume de
botez ca nume de familie, dar și un Caramanlău,
Radu Bălan, Mihai Samoilă.

120.

7 Ianuar 1844. Departamentul Pricinilor din
Lăuntru către Maghistrat.

„Cartea intitulată *Rinaldo Rinaldini, șeful hoților
din Calabria*, tradusă din rusește de d-lui Comisul

Alecu Vasiliu de Iași din prințipatul Moldaviei, ce este a își acum de supt tipar cu cheltuiala traducătorului, fiind un roman istoric și îndestul de interesant", cere contribuirea „la această folositoare și plăcută istorie”, dînd „în grab” 1 galben pe „ecemplar pe hîrtie super-velină ce va fi alcătuit din patru tomuri mari, coala în 8°, și fieșcare tom va cuprinde în sine aproape de 20 coale, tipărite”.

În Februar listă de cărți recomandate: Vocabularul lui Poenaru, Aaron și Hill, *Istoria țării* a lui Aaron, *Geografia* lui Genilie, „Mecanica populară sau învățături pentru meseriași de Marinescu”, „Manual de aritmetică de *idem*”, „Prescurtare dă cunoștințe uzuale de Marinescu”, „Prescurtare de Istoria Sfîntă de eclisiarhul Ioan”, „Oarecare învățături pentru căutarea boalelor și, prăsirea vitelor domesnice de dohtorul vitirinar Hubju”.

Se face *Lista* cărților din bibliotecă:

„Istoria pentru începutul Romînilor”, „Hronicul Cantemir”, „Învățătura din Scriptura cea Veche, compunerea lui Vasile cel Mare”, „Triumful Amozului”, „Repertoriul Teatrului rumînesc”, „Istoria naturală”, „Geometria”, „Patru moralicești cuvinte”, „Începutul înălțării și al scăderii idolatrii”, „Paralismu între limba rumînească și italienească”, „Marino Falierov (*sic*) doge de Veneția”, „Zioa după urmă a unui osăndit”, „D. Purseneagu”, „Amfitrion”, „Gemini din Bargas” (*sic*), „Ștefu Neroda”, „Virginia de Alfirii”, „Gramatica poezii”, „Dooă bălete”, „Strigoii”, „Lara”, „Din operele lui Larberon”, (*sic*), „Bădăranul boerit”, „Paurul” (*sic*), „Alimăniard” (*sic*), „Misanthropu și pocăință”, „Amozul zuzgravul”, „Astronomia populară”, „Hugo II”, „Adaos literar”, „Almanah literal”, „Mic curs de morală pe față”, „Don Chișot”, „Hristianismul”; „Zgărcitul re-

pertoriian (*sic*)" (= 73 bucăți). Acestea „trimise printr-o lădiță pă lângă porunca cinstiului Departament cu No. 1453)". Altele „cu porunci". Apoi „Imeron", „Prințipuri de geografie sau începuturi de geografie statistică, politică, fizică și astronomică", „Prescurtare de istoria Vechiului și Noului Testament", „Table de aritmetică pentru întrebuințarea școalelor primare", „Oglinda înțelepciunii", „Diialoguri ale lui Fochion", „Educația mumelor de familie", „Elisabeta", „Urmarea lui Isus Hristos", „Prelucrările lui Alecsandru Zane", „Monumentu Șincai-Clainian", „Prințipuri de agricultură", „Francesca de la Rimini", „Campanatorul de la Santu Paul", „Radul de la Afumați", „Marsel", „Dopia Scriptură", „Istoriia Sfântă și a Grecii", „Epistoral", „Coricolus", „Iulie Cezar", „Secretarul intim", „Poezii Nooă", „Trei poezii date la lumină de A. Pelimon", „Poezii date la lumină de Pahr. Grigorie Alecsandrescu", „Filip 2-lea și Orest", „Mariia", „Călătoriile lui Chiuliver" (*sic*), „Corona", „Gramat'ca italiană", *Dreptul c'v'l* de Bărbătescu (1849), *Tereșa* lui Pelimon, *Dreptul comercial* tradus de C. Petrovici, *Minunile Naturii* „traduse de d. Iulici Zaraful", Piscupescu, „Rudiment agricol universal", „Cursul elementar de agricultură", „Prințesa de Clement", „Invățătorul primar" (1850). „Lone Loni", *Paul și Virginia* (1851).

Iscălesc: după Penescu, N. Nenovici și Elena N. Nenovici, P. Dimitrescu (între Nenovici), I. C. Masimu, N. Calvinianu.

La April 1844 se recomandă cartea lui Negulici, anexînd și necunoscutul prospect: „Educatia (*sic*) mumelor de familie sau civilisația neamului omenesc pin femei de L. Aimé Martin". „D. Nigulici artist în pictură romîn, înturnându-se de a doa-oară din Paris în patria sa, veni să înzestreze literatura romană

cu o scriere atât de mare și folositoare, scriere predestinată a face o nemărginită prefacere spre îmbunătățirea neamului omenesc. Din câte cărți au eșit pînă acum în limba noastră, citez a zice că niciuna n'a fost de atîta mere (*sic*) trebuință și folos ca aceasta. Această scriere răspândită în țară și citită va aduce mari foloase și prin urmare darul ce'l face D. Nigulici nației sale cu traducția sa este de mult preț" (Capitolele). „Ar fi una din cele mai mari nădejdi și bucurii a vedea această carte răspândită în toate casele atât prin orașe cât și prin sate. Prețul ei nu este mare. D. Nigulici traducătorul, ca să poată fiecine mai cu înlesnire a dobîndi această scriere, mai cu înlesnire a o citi și a se folosi dintr'ânsa, a hotărît a o da afară prin broșure eșite în fiecare lună ca astfel toată scrierea în vreme de un an va fi aproape de sfîrșit". Se va da 8, apoi 4, etc. „pînă la cea din urmă, la care atunci nu vor plăti nimic". Una din cinci e gratis. „Căți din candidații de învățători de sate vor dori a dobîndi această carte vor plăti numai câte un leu pe lună sau pe broșură, și la această înlesnire se vor socoti că iau parte mai cu deosebire DD. prenumerații a căror plată modestă de patru lei o vor putea socoti ca un puternic mijlocitor de a se întinde și a se popularisa niște idei făcătoare de bine. Toate seamănă generoase în frumoasa întreprindere a traducătorului: și întinsa lucrare și osteneală, și hotărîrea de a intra în cheltuieli, și prețul cel smerit ce pune ostenealele sale." *Curierul* face reclama. „Prețul unei broșuri în Moldavia este 2 sfațihii".

La Septembre 1844 de la București se trimete bi-

bliotecii din Brăila: Piscupescu, *Oglinda Înțelepciunii*, cu observația că e „una dintr'acelea care trag plăcerea cititorilor pentru moralul ce coprindea”. Pentru *Invățăturile lui Fochion*: „fiind o compoziție morală și foarte interesantă”. Pentru *Elisabeta* lui A. C. Fotescu: „o scriere ce ar trage plăcerea cititorilor”.

122.

Raport, 18 Septembre 1844.

„La revizuirile făcute de vale neîncetat am văzut dragomani măsurând singuri și scuturând băniștile de la carăle lăcuiitorilor cu orz”. Perseverează.

Alții „rad singuri”, ba încă „izbesc banișta cu pișoru ca să să îndese productul a închipui mai mult și încă că rumînul, neputănd suferi această, i-ar fi zis ca să înceteze a nu mai lovi banișta, el, adică omul de sus a lui Vlasopulo, lovindu-l cu rigla piste mijloc, i-ar fi adăogat și vorbe netrebnice și cu înjurături, după care apoi înmulțindu-să pricina întredănșii cu cărtă mai mare, unde întâmplându-să și un dragoman acolea și anume Gheorghie Turlu, carele nu numai că și el l-ar fi lovit, ci și l-au ținut de au suferit din partea omului pomenit mai sus al căpt. Vlasopulo mai multă bătaie.” Pîrîtul spune că a sărit, injurînd, Romînul, „și, de n'ar fi sărit doi inși din Bulgari ce s'ar fi întâmplat acolea să-l scape, ar fi vrut să sufere bătae din parte-i”.

Raport pentru „ștrăfuire”. Cere dorobanți și un comisar, „pentru „a ne preumbla când o parte când alta neconținut jos la schelă” și pentru a vedea „călitătea producturilor izvorăte de către dragomani și oameni spiculațiilor”.

Marturii spun că „s'au sporit vorbe în destul”.

Alt raport. Aşa face și Mărinică Slobozianu. Face „răzătoare”. Li „ieau rigla din mână” țeranilor. În-
trebuințează „rigle fără peceti”.

123.

„Bariera uliții Chiselev” (1844).

" 124.

La 1844 se ieau măsuri de refacere a școlii, „să-
lile pedagogi fiind foarte mici pentru cătățimea șco-
larilor ce intră la învățatură”.

125.

Măsuri pentru vânzarea produselor în oraș (1844).
„Arvună mai jos de trei sfanți de care nu să va ținea
în seamă.” Marfa se descarcă la magazie în 24 de
oare; altfel se strică tocmeala și se va face plată să-
teanului de cumpărător. Se trece orice vânzare de
„cinovnici, ce să va afla năpristan în obor”.

Marele Vornic decide că dragomanul poate fi și ne-
gustor. Nu va putea cumpăra fără răvaș de la Ma-
gistrat pentru ce cumpără. E recunoscut de Magis-
trat. „Niciunul din dragomani nu va putea niciodată
să iasă afară din coprinsul oborului sau, întâmpinând
pe săteni ce vin de departe, să tocmească cu dînși.”
Altfel întâia oară dă „ștraf” „în folosul așăzămîntului
sămsarilor”, 100 lei, a doua 200, a treia 300 și „să va
depărta cu totul din slujbă”.

126.

La 1845, tipărit *Υποπροξένειον της Ελλάδος εν Βρα-
τλλα.*

127.

Maghiștratul orașului Brăila.

No. 218.

1845, Mart 24 zile.

Brăila.

Dd. deputaților de mahalale dintr'acest oraș.

Pă temeiu adresa cinst. ocărmuiri cu No. 1044, Maghiștratul vă pohtești ca mîini după eșire din biserică să binevoiți a veni la Maghiștrat spre a să chibzui cele de cuviință pentru înființarea șanțului împrejurului orașului.

Iscălituri.

(Intre ei Epites, Dendrino, Vrabiescu, Zăgărșanu, Teodosie Ghica, Anastasie Csanto, P. Rubin, Banderidi, Carapan, Ilie Fotino, Armeli, Farbanghe, Căcovici, Carapozolu, Raducanul Orășanul, Mavrodin, Cotropi, Tepeghioz, Divani, Karuz, Apostolu, Mihalovici, Petre Boianțiu, Ivan Blecu, Ciașoglu, Petcu Neculau, Ciobanoglu.)

128.

1845.

Imprumuturi de la Maghiștrat:

lui Ion Hagi Alexandri pentru cheltuiala la φόρνοι.
lui Ioan Slăniceanu.

lui D. Mihalopulo pentru „un furnu de brutărie”
(și pentru „zămblă”) lui R. Ghica.

129.

23 August 1845. Jurnal pentru primirea Domnului,

„precum să face în toate părțile cu cea mai mare bucurie pentru stăpînitor, a căriia venire este totdeauna folositoare”.

E vorba de „mobilarisirea și iluminarea Palatului unde să va așeza și a uliții aceia și a locurilor publice, afară de celelalte ulițe care să luminează de fiecare proprietar, și o arțifiție de trei nopți în piața Sv. Arhanghel Mihail, să dea Maghistratul 150 galbeni..., care însoțindu-să cu alții atâtea ce prin jurnal au hotărît și deputația mercantilă, să să încredințeze la trei negoțitori ce să vor alege cu mai bună știință de asemenea pregătire, ca după programa ce li să va da să tîrguiască și să stăruiască a să face cât să poate mai frumos... Dacă din acești bani va prisosi, precum să nădăjduște, nefăcându-să și bal la cazin, acel prisos, cum și banii ce să va prinde pã locurile ce vor rămănea și să vor vinde prin mezat la Maghistrat, să vor întoarce de o potrivă acestor două obștești case, de a să scădea din sumele date.”

Semnează cîrmuitorul E. Crețulescu.

Maghistratul: C. Crăsnaru, T. Ignat, Petala.

Acesta dar comunicîndu-vă Cărmuiria tuturilor celor ce au parte prin înțelegere și cu Magistratul acelui oraș, ca din vreme să să pregătiască toate cele atingătoare de solenitatea acestii zilei, din masa cu obicinuita mîncare și băutură și de iluminarea publicelor încăperi ale orașului potrivit cu cuviința și cu buna îngrijire spre a nu să urma cheltueli zadarnice și prisosite, iar după săvîrșire Cărmuiria va îngriji a să trimită departamentului socotială deslușită spre a să da deslegare pentru treceria banilor cheltuiți în socotiala Maghistratului.

(iscălit Marele Vornic Barbu Știrbei.)

August, 1845. Primirea Domnului.

Se procură de Maghistrat „1 mantie de postav roș cu fir pentru vizitiu, 1 pereche pantaloni idem, 1 bucată covoraș mic de camvâ, hamuri pentru pătru cai, fără hățuri, căpițele și altele, „care toate aceste lucruri au fost făcute cînd au venit într'acest oraș fostul prinț A. Ghica, afară de: 1 mantie tot asemenea celeilante, 1 pereche pantaloni, 2 părechi rusești negri și 3 bucăți covorașe mici de camvâ, ce în anul 1843 la venirea prea-înnălțatului nostru Domn Gh. Bibescu s'au luat de la Maghistrat de c. cîrmuire și nu s'au mai întors. Asemenea mai are în păstrare și doă transperante, făcut unul în anul 843 și altul în anul acesta, cînd au fost măritișul Luminății Sale Domniții Elizei”.

Vornicia către Maghistrat; 27 August 1845.

După programa alăturată pentru căsătoria M. S. prea-înnălțatului nostru Domn cu dumneaei cucoana Marița, născută Văcăriască, la 9 ale viitorului 7vrie, urmează a se săvîrși într'acel județ cele următoare:

În zioa sosiri înnaltei logodnice cu vaporul la Brăila toată oștiria garnizonului cu isnaful și muzica, toate dregătoriile politicești, orășănești și neguțătorești se vor așeza la cuvîncosul loc lîngă marginia Dunării, iar felucile ostășești vor sta la mijlocul Dunării: cînd se va apropia vaporul de port ca la 200 stînjeni, felucile încep a slobozi 51 tunuri și tot d'odată și dd. căpitani ai corăbiilor aflate în port se vor pohti a ridica pandierile și a slobozi tunuri.

Se va face pregătire ca vaporul să se poată apropia de malul Dunării, și, îndată ce înalta logodnică va ieși din vapor, să vă priimi de către dd. boeri și coccoanele ce se vor hotărî de către Innălțimea Sa, oștiria va da cuvincioasa cinste, iar comandirul garnisonului raport, precum și cărmuitorul și maghistratul.

După aceia Innalta logodnică intrînd în careta domniască și însoțită de boieri și coccoanele mai sus însemnate, de comandirul portului și cărmuitorul călări, cu plotonul de cavalerie, avînd lîngă caretă și ordonați, merge la lăcașul M. S., unde vor fi așezate santinale, însă la poartă soldați și la ușa intrării unteri-ofițeri, ordonați, cu ofițeri de enfanterie și cavalerie.

Siara tot orașul va fi iluminat.

A doa zi înalta logodnică, pornind la Focșani, însoțită de trimiși boieri și coccoane, careta va fi încunjurată de cărmuitorul cu ștabofițeri ai oștirii călări, de plotonul cavalerii și de ordonați pînă la bariera orașului, iar de aci va fi însoțită pînă la hotarul județ de cărmuitorul cu sub-cărmuitori respectivi și cu dorobați cu tistul lor.

În ziua de la 9 7-vrie la toate bisericile orașului de căpetenie, după sfînta liturghie, se va face rugăciunia pentru sănătatea și fericirea aceștii căsătorii, și la aciastă solenitate religioasă la cel mai însemnat lăcaș acelu oraș vor asista protopopul orașului, cărmuitorul, pres., judecătorii cu toți amploiații autorități în uniforma cuvenită rangurilor d-lor, domni ofițeri ostășești cari se vor afla de față, mădu-lari Sfatului orașenesc, starostii neguțătorilor și a meseriașilor cu cei mai însemnați dintre dînși.

La 12 ciasuri de dimineață să va da o masă la piața

acelui oraş pentru un număr de oameni potrivit cu a sa întindere.

La 4 ciasuri după amiazi va fi plimbare la locul obiçnuit, unde va fi şi muzică, iar sara va fi tot oraşul iluminat.

132.

17 Octrie 1845.

Domnule president.

Sân-teţi cu cînste rugaţi ca să binevoiţi a da voie să între în spitalul public acestui oraş supusul ellen Gheorghe Nomico, ce se află tare bolnav de friguri şi n'are mijloci a se căuta.

Priimiţi asigurarea prea deosebitei mele consideraţii.

Viţ-Consul şi în lipsă dumisale însărcinatul de funcţiile safe...

Cinstitului Maghistrat oraşului.

133.

La 1845, Novembre, se recomandă bibliotecii „Istoria ruinării împărăţiei de Peru, tradusă în româneşe şi dată în tipar, de d. Piscupescul”: a se prenumera.

In Decembre se trimete „un trup de şapte lancastrice”.

La April 1846 pentru „Franşca de la Rimini” de Marcovici, „fiind o scriere morală şi foarte folositoare”.

La Iulie pentru „Radul al 7-lea de la Afumaţi, tradusă acum din limbă ştreină şi tipărită cu cheltuiala d. Ştefan Androni, fiind o scriere istorică şi interesantă” (N. Golescu).

La Octombrie pentru Dopia Scriptură a lui D. Iancu, „socotindu-să folositoare la învățătura tinerimii”.

În Decembrie, „Nepotul și Unchiul”, tradusă de „D. Momou”.

În Ianuar 1847 pentru „poeziile lui Catina”, fiind o „scriere plăcută”.

134.

Intervenție pentru primirea în spital de la „Mavrodin starostele de jocari” (cruce și deget).

(Novembre 1845.)

135.

1845. Pentru facerea zăgazului de pământ de lângă dialu carantini și până la cheu pentru apărarea apelor ce înneacă portul acelu oraș Brăila.

136.

La 1846, Mart, Nenovici cere a se închiria o casă lângă școală, cu 16 galbeni pe an, „cu ocazia viitorului Sânt-Gheorghe, pre-anunțiatorul deslocărilor”.

137.

Cărmuirea județului Brăila.

Cinstitului Maghistrat local.

După înțelegerea luată cu d-lui vameș de aici în urma adresului cinst. Maghistrat No. 127 s'au făgăduit în presusvie cărmuiri că neguțătorii din acest oraș sănt slobozi din parte-i a ieși cu mărfuri de vânzare la bălciul ce să face pă izlazul orașului, în dreptul barierii uliți Silistra, și cel 1-iu va fii acum la 25 Martie curgător, fără a fi supărați de vre o vamă,

însă cu condiție ca să nu vînză cu ridicata, ci numai cu mărunțeaoa. Prin urmare acum nemai rămănând nicio piiedică, pentru neguțatori prăvăliiașii de aici, și pot eșii la bălcui căt de mulți cu mărfuri de vînzare. Aceasta făcându-să cunoscut și acelui cinst. Maghistrat, este pohtit a face cunoscut acesta tutulor neguțatorilor spre știință. Tot de odată va întrebuița și îndemnurile cuviincioase spre a eșii la prezisul bălcui căt de mulți prăvăliiași cu mărfuri de vînzare, știind că la plată de vamă or fi supuși numai acea marfă ce să vinde cu ridicata în cătățime mare.

No. 1051.

846, Mart 13.

138.

8 April 1847.

Preoții de la Sf. Nicolae se plîng de protopop: „a întrebuițat felurimi de mijloace spre a ne depărta de la biserică, a început a ne ocări și a ne bate pe uliță și chiar în sf. oltar în vremea săvîșirii sf. jertfe, cînd, după furioasele sale lovituri, a făcut și sînge din nas la unul din noi — lucru ne mai auzit! Căt-re acestea a mai adăogat pe al său frate, un al patrulea preot, călcînd prin aceasta întocmirea Regulamentului... Afară de acestea are un dascal prin care, ca vasal al Sfinții Sale, seamănă orice zizanie și ia și Sfinția Sa parte din micul nostru venit, fără să slujiască sau cel puțin să miruiască.”

139.

Epitropii dela Sf. Nicolae căt-re Maghistrat.

23 Maiu 1847.

De ce al treilea preot? „De și după întocmirile fă-

cute este trebuință de al treilea preot, dar cer a li să orânduie un preot bun, învățat la orânduiele biserici cu desăvîrșire și cu știință măcar de trei limbi, adică națională, griacă și sârbă, sau slavoană, iar nu unul ca acesta, după ce nu are niciuna din științele cerute, apoi este preot luat de la țară și mai virtos aici într'un oraș ca acesta unde să află mai multe nații străine și care cunosc rânduiele bisericesti cu desăvîrșire, cei mai mulți, să ne rîză (precum aceasta s'au întîmplat în multe rînduri și chiar cu aceștia care avem mai mare)." (Protopopul zice că „preotul nu-l aridică numai după hărtia episcopii și enoriașilor, de nu va avea porunca ă. cărmuirii și a sfintei episcopii... Au și găsită ră pă un preotul Dumitru Triandafil cu științele de bună orânduială a bisericii și a trei limbi așa precum să și căuta. Cer confirmarea.)

Fusesse în 1841 la Sf. Mihail și demisionase.)

140.

La 6 Iunie 1847 „Maior Golesco” cere pîntru „obahtu trigavorului portului Brăila”, avînd și „canțalarie”, obiecte de birou. De-asupra: „comandiru punctului Brăila”.

141.

Novembre 1847. Patru Greci și un Romîn către Magistrat.

„Incă de la darea locurilor pă foburgul orașului s'a hotărăt de cinst. Maghistrat și ni s'au dat și nooă locuri pă raion (margenia orașului), de ne-am așă-zat cazanile ce aveam în oraș cu care facem rachiu din drojdii de vin: de atunci sânt zece ani și nu am

fost supărați de nimini, nici vre-o primejdie s'au întâmplat; acum vedem că cinst. Poliție ne dărimă acele cazane, poruncind să le scoatem de tot afară din coprintu orașului. Apoi, fiindcă acum este vreme erni, când nu putem a ne face alte încăperi afară și nici nu am știut mai din vreme ca să fi cerut de la cinst. Maghistrat a ne hotără un locu pentru acea trebuință pă izlazu și mai cu seamă că a-această măsură trebuie pentru cofetari să fie luată de stăpănire, care ferbu și prefacu spirtu în mijlocu orașului, iar nu pentru noi care ferbem drojdii și tocmai pă marginea orașului", cer a fi lăsați până în primăvară măcar.

(E ordin de la guvern; nu se poate.)

Cea mai veche pecete cuprinde o clădire, un turn cu semilune, un vas pe apă și „Maghistratu Brăilii”.

142.

Incă din 1847 se ieau măsuri pentru „încăperile trebuincioase pentru vaporul de la Constandinopoli”.

143.

1847. Se lucrează la „biserica noo din mahalaoa carantini”, după voia orășenilor, cu hramul Adormirii. Și „ștraful împlinit de la căpitanul de corabie supt steagul elinescu Gheorghe Iorganda în folosul sfintei biserici”. Și de la alții „drept osindă a lor că n'au păzit regulile portului”.

144.

Opis al lui Vodă către Departament, 1847.

....D. Spiridon Copciovici, neguțător austrian, întru

a sa recunoștință pentru înlesnirile ce a găsit din partea guvernului nostru la întreprinderile sale comerciale a socotit de a înfățișa dovadă prin prinosul unei corăbii numită *Ector* ce o are în portu Brăili cu două catarturi și șasă turnuri.

Noi iar, prețuind după cuviință sentimentul ce a povățuit acea pornire a dumnealui, binevoim a-i primi darul și poruncim Departamentului să arate d. Copciovici a noastră mulțumire, scriind tot de odată cărmuitorului și prez. de Maghistrat din Brăila a-i mulțumi asemenea din partea orașului, căruia să și dă de către noi acea corabie cu îndatorire asupra Maghistratului de a întâmpina cheltuelile ținerii ei, iar paza ei cea specială va fi încredințată administrației osteșenești, care va da soldați trebuincioși, îngrijind ca instrucxa lor să fiie desăvârșită și slujbă să se îplinească după cuviință.

D-lui Marele Vornic va aduce la îndeplinire această a noastră poruncă, înțelegându-să cu d-lui îndeplinitorul datoriilor de șef al oștiri pentru ceia ce privește la atribuțiile ostășești, carele va îngriji a ne da în cunoștință măsurile ce să vor lua spre întrebuintăria după cuviință a acei corăbii.”

Cheltuieli cu ea: vâpsit, „calafatisit și cătrănit”, „învălitu spiralului”, „tente de pînză rusească”, „tendelete”, „zăvoare de fier la spiralu”, „cavile de fier”, „șurupuri la pupă și unu la tun și un arc la tun”, „prafu trebuincios pentru slobozirea a cîte 21 turnuri la zile aniversale, adică Intrarea, Sf. Gheorghe, Sf. Maria, Paște și Bobotează, afară de ecstraordinare trebuințe”, „mezo marinere”, „timonă cu manelă de fier”, „scună căptușită cu aramă cu las mare și cu vultur poleit”, „strgat cu 4 găuri”, „dulap pentru busulă”, „banpras cu gură de fier”, „dolfiner”, „catard de la trimat cu crucete, cu

capo de negre, cu catard de parabel înarmat cu coardele lui și cu papafigo (*sic*), varga rionde, varga papafigo, catard de la menstru..., catard pentru rander, „vama mari cu 4 fereste de brons”, „ancora cu țepili de fier, ambolit de $\frac{1}{2}$ ceas, barchetă, trompa marină, hartă de navigație, fiare pentru tentă, flocuri, bionde, gabiole, tiz, contrarende, meiaro cu coardele lor, bandiere austriacești, fiamol, sinialuri, tunuri la cunună, d'asupra arsatului, timoni... cu două tocuri”.

145.

1848, Februar. „Poliția nu cunoaște până acum pă nici unul șef de dulgheri, căci cea mai mare parte din isnaf s'au arătat cu reclamații asupra acestui Hrisafi, nepriimindu-l de a mai avea această numire, cerînd pe altul”.

Magistratul deneagă poliției dreptul de a se ocupa. El n'a primit reclamație.

Propuneri ale meșterilor prin „instrucție”: cer depuneri săptămînale, condică, etc. Ciracii (ucenici) și calfe sînt supt staroste, dînd $\frac{1}{2}$ de icosar ca „havaet”. Nu se ieau decît cu act de la stăpîn. „Sînt popriți toți meșterii ce vin de peste graniți, din Turchiia, a lua bani cu rădicata. Sînt slobozi asămene acei străini a-și unelti meșteșugu cînd să va alătura pă lîngă vre on meșter pămăntean, iar sîngur pă capul său nu.” Cei de aiurea, din țara liberă, dau $\frac{1}{2}$ icosar la cutie. Pentru tocmeire de bină oricine dă 10 lei la cutie. Nu se tocmește decît dacă se vede că „nu au întrat în tocmeală un alt meșter”. Altfel ștraf 50 de lei, pierzînd și binaua. Orice luare de bină trecută la condici cu prețul ei. „Și la întocmire să dea de știre, arhitectonu-

lui oraşului a băga de samă să fie temeinică” (22 Ianuar 1847). Nume aproape numai româneşti: şi un Săn Marin, un Bărsan, un Pavel Rus, un Bogdan, un Bulgar.

Se continuă şi după 1850 cu aceste instrucţii.

146.

În August 1848 comandă căpitanul Nicolescu. Serie cu „dreptate, frăţie”. La 25 Octombrie comanda o are un Turc. La 8 Novembre tot Nicolescu apare, spunind că „s’au schimbat caraulele turceşti dă la port”. Nicolescu rămîne cu anii. Mai târziu acolo e „polcul No. 1 din oştirea românească” (tipărit 1850) cu un polcovnic şi un praporcic. Dar la 1851 se scrie şi cu „comandirul punctului Brăila”. La 1853 „polcu No. 3 din oştirea romîină”. În acelaşi an „Regimentul No. 3 din oştirea romînească”. Şi „comandir pentru Brăila”. Atunci e arhitect Kuchowsky.

147.

De la 1848 pentru taxa cărţilor de joc.

148.

Tot în 1848 coşarii.

149.

Pentru „vanzarea cu mezat a venitului cheajului de la corăbiile ce încarcă şi descarcă pă cheu pă un an de zile”.

150.

1848.

În 1848 C. Epites scrie către Maghiştratul în chestia

bisericii „Adormirea”, începînd cu: Dreptate și frăție” și isprăvind cu „Salutare și frăție”. Intre poporani, cari la 10 Iulie, se adresează și ei: un Filodor, un *Νογέσσοβ*, un Teodoreanu, un Dimitru Batschi, un Thodor Vasiliu, un Marinescu, un Berlescu, un Gheorghe Nicolai, un Rusescu, un Olaru, un Belicencu, un Dănilă Mustăță-Albă, un Trofim Rusu, un Doroșu, un Ioan Petrușcu, un Omelcu, un Grigore Andreiu, un Artin, un Todor Sobaru, un Ungureanu, un Toma Ciobotă, vecin, un Badea Duțul, un Vasilache și Dragomir Vasilache, un Tănase Rotaru, un Buda, un Biholaru, un Miria Militar, un Minculescu, un Chiru, un Cocoș, un Dinu Rădulescu, un Ștefan Mihălescu, un Dima Costa, un Dinu Todor. In alta un Sofrone Moraru, Profiru Bălănuț, Doruși morar, Sava morar, Ioan Petrea, Omelc morar, Petrea Belcescu, Simion Vadănachi, Ioan Buzescu, Gheorghe Conopli, Tudor Sobaru, Ioanu Olaru, Pavel Căruțașu, Ivan Bencescu, Gheorghe Goga, Corni Ștefan, Ioniță zidar, Mihalcea Surdu, Gavril Velciu, Ioan Coman, David Dumitrache, Dinu Apost, Toader Petrea, Ignat Tofan, titor, Nicolaiu Rezvan, Rezvan, Tămîrjău, Strofu Alesul, Eane Burueană, Anghel Stan, Ștefan Pescaru, Zamfir Cabun, Rațiu Gură-Largă, Stan Gură-Largu, Radu Santudor, Iftemi păscaru, Părvu Sărbu, Gheorghe Cecurlan, Toder Săntuora, Frangu Duldelu, Groza Săntstroian, Petre Lîvizanu, Cozma Velicu, Vasile Mitrofan, Zinovi Rusu, Iacov Corbu, Filip Stegaru, Stan Micnea, Stan Bălea, Ivan Benderleanu, Fotache Ioan, Ereo Chirigiu, Nicolai Ivanof.

151.

Pentru dulgheri. Cutie. Praznic la Sf. Toma, cînd se dă socoteală de staroste.

„Nu va putea intra la alt stăpîn pînă nu-și va împlini termenul uceniciei”, dînd stăpînul $\frac{1}{2}$ icosar. Calfa nu poate a-și „lucra meșteșug de sineși” fără hîrtie de la staroste. Meșteri străini ieau bilet de la el și dau $\frac{1}{2}$ icosar. 10 la mie pentru o bină luată. Să se vadă dacă nu a fost luată de altul. Și înștiințarea arhitectului.

Să nu se ia arvună în zădar.

(1848.)

152.

Piața zarzavagiilor, 1848.

153.

25 April 1849.

Un număr de mahalagii greci aleg epitropi pe H. Sculi, Necolaie Popa Ioan, Ivan Nicolau și Ioan Oлару, „în locul celorlalți, care nu ne place”.

154.

25 April 1849.

Către Magistrat.

Noi jos toți iscăliți înșine mahalagii ai bisericii cu hramul Adormiri Maici Domnului am înțeleseră din jeluirea preotului Simion, ce-l avem la acest sfînt lăcași încă pînă nu i se așezase temelile sale, prin a căruia stăruire și osteneli s'au urzit, că uni rău-cugetători asupra sa ar fi vrînd prin hîrtie iscălită către cinstitu Magistrat ca să-l depărtezi cu totul, supt cuvinte de răsvrătitor lucrurilor. De aceia dar noi cu acest încredințăm și mărturisim bunele și cucernicile purtări ce au avut pînă astăzi și are către

toți de obște în osteneli fără pregetare și în cuvinte sfătuitoare și binecuvîntare întru toate către Dumnezeu și oameni; prin urmare noi rugăm pă cinstitu Maghistrat a nimicnici acele pîri urmate asupra-i și a avea de baz încredințările noastre, care nici întru chip nu-l vom slobozi și lăsa a să depărta din mahalaoa aceasta pînă va avea zile de viață între noi.

(Și Andrei Băcanu, Toader Suțacă, Ioan Moldovean, Zamfir și Gheorghe Cap-bun, Gheorghe Țimbru, Andrei Chitrochi, Ioanu Gavrilă, Necolaiu Stelioa, Gheorghe Mocanu, Niță Cofă, Vasile Mogoș, Ioanu Tătăru, doi zugravi, Barbu Besnea, Ioan și Radu Bașturea, Pascu și Crăstea Grosu, Gheorghe și Panait Moisoiu, Soare Bălică, Ilie Raileaan, Mircea Baciui, Stan Doro-banțu, Vasile Mocan, Pascu Părpărău, Gheorghe Geicu, Gheorghe Inginer, Căpitan Nicolescu, por. Arion, pra. Dimolescu, pra. Mareș, C. Zăgănescu, Dinu Rădulescu, Rădeanu, Costantin Noroce, Niță și Gheorghe Macri, doi Greci.)

155.

25 April 1849. De la facerea bisericii celei nouă toate lucrurile ar fi mers foarte bine și plăcut după cum Dumnezeu poruncesce”, de n’ar fi intrigile urmate de preotul popa Simion cel ce iel singur se socotește a fi titor și epitrop la acest sfânt lăcași. Au adus lucrurile mai în multe rînduri la ura și strigarea norodului, încît de au schimbat epitropi cei vechi și au ales alți în locurile după cheful său.” Nu îngrijesc de datori. Vreau să se ceară socoteli de o comisie.

Aici iscălesc numai Greci.

156.

La 1850 se pomenesc Aaron sin Lazăr zarafu, Iosif David, „supusul austriac”, Gherș Broder ș. a.

157.

O apăsătoare necinste sufăr supt-iscălitul din partea unor orășani dintr'acest oraș, între cari sînt vr'o cîțivași dintre enoriașii sf. biserici Adormirea Maici Domnului, că adecă eu ași fi intrigant și contra-lucrător la toate lucrurile acestei sf. biserici, pentru care au și dat jalbă împotrivă-mi la ă. Magistrat, declarîndu-mă în chipul ce descriu mai sus, și cer a fi depărtat din slujba acestei biserici. Un asemenea dar ponos asupra-mi de pomeniți fără vre-un temeu și fără să mă cunosc pătat întru nimic neputîndu-l suferi, mă rog ă. Protopopii ca prin înțelegere cu cine este de cuviință să se facă cercetare arătări lor, ca, de va găsi drepte arătările lor, atunci eu să mă supuiu celor mai aspre canoane, iar, de nu, cer îndestulare pentru necinstea ce-mi produc și înfrînarea lor pe viitorime, a nu mai ecsprima asemenea ponosuri.

Rămîind plecatu,

Preotul Simion.

(Se face și plîngere contra casierului Berlescu. El se adaugă în Iulie la epitropii Grecilor. Dar în chestia preotului se declară incompetent.)

La 13 Maiu 1850, Romîinii cer ca epitropi pe Dinu Dulapțachi, Nicola Dumitru, Ioan Olaru.

În alte liste și Petru Armășelu, Ioan Pora, Ion

Bulicencu, Th. Romanov, Eane Balaban, Domente Mustăță Albă, Condrat Zubenco, Sava Bilicenco, Ioan Budațchii.

158.

2 August 1850. Nicolae Caraduma se învoiește cu Magistratul în condițiile lui Conduri.

159.

Un testament din 1851 cere „și două puțuri să-mi facă”.

160.

La 20 April 1851 e pomenit „meșterul calafat Necola Maltezi”.

La 8 Octombrie 1851, pomenit Ioan Cambanari.

161.

Socoteală pe hîrtie tipărită la 1852. „Frații Stoianovici.”

162.

1853. „Sfîrșindu-se anul scolastic și apropiindu-se zioa examenului, cînd încăperile școalei trebuiesc spoite și spălate” (Calevonian).

Măsuri pentru icoane.

163.

In 1854 „profesorii de clasa III-a și de clasa I-II-a”, sînt Pompiliu Pisone, I. Cretiescu.

164.

În Noiembrie 1854 se recomandă bibliotecii din Brăila, *Poesii Noi* și *Hoții* și *Hagiul* de Pelimon, „scrieri originale care au de scop cultura limbii și propagarea ideilor morale”.

165.

Un Nicolai Ionescu are tractorie la 1854 și se plînge că nu mai are cîștig.

166.

La 1855 biserica nouă are „casele lui Ivanciu din ulița Galați”, „Hanul lui Mihai Țîrcă din ulița Ariionului”, „Hanul lui Ghiță Ungureanu vizavi de biserică”, casa lui Ianiu Aprodu din Strada Romană”.

167.

Școlile particulare din 1855:

Gg. și Marcu Nicolau, în Cavafi.

Gg. Condrăciescu, ... Buligat.

Ioan Radu, ...

Manole Gheorghiu, Calimarilor.

Diaconu Alecu, Maica Precista.

Ștefan Săcăreanu, Sfinți Apostoli.

Dumitru Roșcu, Pă ulița Sf. Spiridon.

Hristu Haumbanet, Silistra.

Aristidi Ioan Iconomu, Pă Vadu Sacagiilor.

Vensan Tulie, Ulița grecească.

Ioan Camburi, Csanto.

168.

La Mart 1855 se recomandă cartea de drept a lui C. Brăiloiu, de N. Crețulescu.

169.

La 1855, 17 April, întreabă nemțește și românește care e locul bisericii „Rudolph Neumeister Pfarrer (tradus în față; „popa”), der evangelischen Gemeinde in Bucarest, Ritter des hohenzollernschen Hausordens”.

170.

1855.

„Tablele langastrice legate pe mușama pentru clasa I-iu și II”.

Profesorul Calebunian era la clasa IV. Pleacă în Octombrie 1855.

La Maiu se recomandă cartea Pit. Toma Sergiescu, *Economia Politică*, „văzîndu-se o scriere folositoare și instructivă”.

În Iunie, „dîndu-să acum la lumină de d. Dimitrie Bolintineanu o scriere care coprinde Schițe de istorie națională”.

Tot în Iulie *Istoria Cîmpulungului* de Aricescu, „în care să arată origina, desvoltarea și datinile primei rezidențe a Romîniei”.

Apoi dialogurile romîno-franco-italiene ale lui Abbiaticci: „o scriere folositoare”. Tot așa *Crimeia* lui Pelimon, *Marta și Maria*, tradusă din franceza de Pitarul Ioan Herășescu. Se vorbește și de „Poezii noi și vechi” ale lui Bolintineanu.

În Decembre : „Uvrajul intitulat Cronica Romînilor, culegeri de hrisoave și de hronografe vechi date la lumină de d. Gogîlniceanu în Iași, socotindu-se de trebuință a se depune și prin bibliotecile școalelor de la orașele de căpetenie ale județelor” (3 galbeni imperiali exemplarul pentru cele 3 volume.

Și „Istoria Insuli Hios” (14 sfanți).

171.

1855. Vine Gr. Vlădescu, ca profesor.

172.

Onor. Municipalități a orașului Braili.

Supt-însemnați sînt acum 12 ani de cînd cu voea Onor Eforii din Capitală ecsersăm condiția de profesori pentru dialectile romîna, greacă și slavonă, avînd școala în mahalaoa cavafilor dintr'acest oraș și în tot cursul acestui timp trăgînd mulțumirea părinților ce ne-a fost încredințat pe fii lor, socotind că am împlinit scopul misiunii noastre: sînt însă ca două săptămîni de cînd ni s'a închis școala de cătră onor. Poliție fără să cunoaștem pricina pentru ce.

De aceea cu respect rugăm pe onor. Municipalitate să binevoească a lua înțelegere cu cine se cuvine a ni se deschidă școala cît mai în curînd, fiind un nedrept după un atît îndelungat timp să ajungem a fi lipsiți de singura condițiune ce ne ține eczistența, făgăduindu-ne ca în viitor vom conrăspunde la scopulu misiuni noastre și ne vom supune la toate în-

datoririle în privința regulilor ce sînt date în privatele școli de către onor. Eforie.

Cu tot respectul,

George și Marcu, frați Nicolaevici.

1855, Sept. 9.

Brailla.

173.

Evrei cu capitație la 1856 erau 61. Și la 1857 se pomenește „ordinul onor. Minister Interior N. 915 din anul 840, bazat pe ofisul domnesc prin care sînt popriți cilați Isdrailiți a avea și a cumpăra proprietăți în acest oraș, cît și listă pentru acea ce s'a recunoscut de pămînteni și a rămas în drept a să bucura de proprietăți în acest oraș”.

174.

Ianuar 1856. Se trimete bibliotecii: *Urmarea Crimeii de Pelimon*.

În Februar *Mariana* lui Petrachi Teulescu și *Conferențele de la Viena* ale aceluiași, „scrieri morale și instructive”.

La o nouă revistă a Bibliotecii:

Țichindilă (!), Filierov (!), „Istoria pentru începutul Rumînilor”, Paulu și Vergilie (!), *Urmarea lui Isus Hristos, Corina*, „Din practica doctorului”, „Fiul mazălului și omul de Lamartin”, „Albumul oștiri rumînești”, „Canoanele Sf. Apostoli și a Sf. Soboare în limba elenească”, „Legiurile noi ale țării”, „Cuvintele Înțeleptului Massillon”, „Descrierea celății Caput Bovis”, „Manuscript legat”, „Biblioteca tine-

rimii", „Teoria dării la semn”, „31 bucăți cărți grecești, Atlas de limba greacă, 1 carte englesă, 7 cărți franceze, o geografie italiană, Istoria Romii italiană, 2 cărți slavone, 2 idem nemțești” (Se cată ce e „în ființă”).

Mart 1856. „D-lui Gheorghie Ioanid, librarul editor al publicații intitulată: „Biblioteca literară”, supuind prin reclamație la cunoștința Mării Sale Domnului Stăpînitor foloasele ce poate aduce publicului a sa întreprindere pin înmulțirea cărților românești și împrăștierea gustului lecturii, familiarizîndu-l cu scrierile celor mai însemnați autori streini și tot de-odată cheltuelile cele mari ce a trebuit a face de la sine pentru isbutirea și susținere aceștii întreprinderi, a cerut sprijinul guvernului într'al său ajutor”.

In Decembre 1856 se trimet *Martirii Crucii din ambele Dacii* de I. D. Petrescu, „văzîndu-se a fi o scriiere folositoare”.

175.

In 1856 ca profesori sînt Crețescu, cl. I-II, Piso, III, Vlădescu IV.

176.

In Iunie 1856 se oferă Γεωργης Κοτάρας, „avînd profesie de calafatciu și reparator de corăbii”.

Dar rămîn și ceilalți.

177.

La 1856, „Ițic Evreiu legătoriul de cărți”, iea 5 lei, 200 parale pentru legatul Condiceii civile.

Februar 1856.

Epitropii de la Sf. Nicolae se plîng că „la vreme de ploi și din topirea zăpezi, curgând năuntru din toate părțile, au început a potrizi bagdadiul și coloanele bisericii”.

La 1857 „41 Izdrailiți din acest oraș Brăilla” se adresează către Domn. Supt Chiselev, spun ei se admit „paisprezece individe”, dintre dînșii. La 1842 se mai adaugă șaptezeci și șapte. Acum Magistratul cere Tribunalului a nu mai legalisa nicio cumpărare de imobil a lor. „Noi credem că tot individul ce este birnic sau patentar al Prințipatului, dupe legile pămîntului, se socotește pămîntean și prin urmare nu poate fi poprit a se cinpocura”(?). Au și voie specială. Magistratul nu s'a informat. El lucrează, călcînd legile, „dupe caprițul seu”. Sînt expuși ei, negustori, a-și pierde creditul.

Caimacamul decide (28 August): Departamentul din lăuntru va cerceta documentele pe care se întemeiază reclamația jeluitorilor și pe temejul acelor documente va păstra drepturile acolo mărturisite, celor ce le-au fost dobăndit.

Onor. administrație de Brăila. Prin înțelegere cu Magistratul, conformîndu-se înnaltelor dispoziții, va lămuri asemenea drepturi, păzind însă instrucțiunile ce i s'a dat pentru cercetarea pasporturilor și neîngăduirea statornicirii celor necunoscuți, îndreptîndu-se pe orînduelile întocmite.” Listă de 72 Evrei: Samsari, cîrciumari, zarafi, sticlari, mai ales croitori, mamulari, șăpcari, tîmplari, telali, speculanți,

prăvăliași, tinichigii, giuvaergii, marchitani, băcani, măcelari, timplari, arabagibași, negustori, dascăli, hahami (?), ceauși, muncitori.

În 1859 Evreii din Brăila se plîng de șefii abusivi ai comunității. Ei „împun taese pentru a stoarce și cel mai din urmă dinar al săracului care în ignoranța sa dă cu ochii închiși orice i se cere... S'au văzut săraci zăcînd pe drumuri sau nevoiți a se tîrî din ușa în ușa”.

180.

Ianuar 1857. Recomandație pentru a doua parte din *Istoria Cîmpulungului* de Aricescu și „Călătoriile împrejurul Camerei Mele”, „niște scrieri folosite”.

Și pentru „jurnalul științific intitulat *Isis*, ce se redije de d. doctor Baraș, coprinzînd într'însul materii interesante pentru toate clasele societății”.

Februar pentru „una din cele mai frumoase scrieri”, *Avutul și Săracul* a lui Pelimon.

181.

Municipalitatea către Ministeriu.

1857, April 26.

Raportul din 1856 „în privința înmulțirii Izdrailiților în acest oraș au adus pe Municipalitate la compătimitate, din care pricină este silită a-și împlini și cea din urmă datorie pentru preîntîmpinarea răului ce se prevede după puțin curs la ecspunerea orașului și nu se teme a zice a județului (era: a țării), cu grămădirea mulțimei de Izdrailiți îngăduiți a se stabili din toate părțile fără vre un respect de legi sau

a bunelor orîndueli, avînd Municipalitatea ecsemplu vecina Moldavie ce geme subîmbulzirea acestora, care formează o majoritate ce covîrșește pe adevărații fii ai Moldavii.

Respectabilul Minister, prevăzînd o asemenea întîmplare, a avut îngrijire a lua despozițiile coprinse în ordinul din anul 1840, N. 915, cuprinsul următor: „Măria Sa Vodă prin opisul cu N. 53 din anul 1834 au binevoit a prevedea și vătămătoarele sfîrșituri ce aduce statorniciria Evreilor într'acest prințipat, precum și prin rezoluțiile cu N. 4850 din anul 1837 și 728 din anul 1838 ce au binevoit a da la jălbile Evreilor din Braila, iarăși strășnicind de iznoavă izgonirea lor mai cu seamă din Brăila”, după care departamentul îndată, de și a pus îndatorire nestrămutată către ocîrmuirile județelor de astăzi această măsură, dar departamentul au luat înțelegere că în Braila au început a se statornici iarăși Ovrei, cumpărînd după la particulari case, prăvălii și locuri. Pentru aceasta, dar și departamentul au dojenit pe ocîrmuirea Braila, strășnicind-o a aduce la îndeplinire poruncile ce-i sînt date. Dar este rugată și cinstita Logofeție a pune nestrămutată îndatorire și Tribunalului Braili ca să nu mai adevereze niciun fel de vînzare de ecareturi nemișcătoare urmate pe nume de asemenea Ovrei veniți de peste graniță a se statornici acolo afară de cei însemnați în alăturata listă, care sînt cunoscuți din vechime sălășluitoari în Braila. Dar această despoziție încă de atunci stă abandonată.” După plîngeri ale Municipalității se face o comisie specială. Dar Administrația, „în loc să intervîie în conclucrarea datoriilor către patrie, mai mult au respectat personalitățile”, pretextînd că intervîin agenții consulari. Se cere o nouă intervenție. Se așteaptă decisia „cu toată nerăbdarea”.

182.

La 1857 „professore” e G. Patricius.

183.

In 1857 se recomandă bibliotecii „Comentariile dreptului penal” de „Vasilachi Valsamo.

184.

Raportul „comandirului șalupi No. 1”, 9 Maiu 1857, către Municipalitate.

Unile din bastimente la venirea lor în port aduce feluri de individe și care n'are niciun fel de pasport și, temîndu-să ca să nu se găsească în bastiment la revisie ce li se face de către patrula din comanda mie încredințată, pe dată ce ancorează, îi și desbarcă pe malul de la Surin, unde sînt colibe, calafatciilor și, protegați de cei de acolo, rămîn mai mult timp, face feluri de neorînduieși: se bate, ucide vite din baltă și poate că trece și în oraș, prin taină, și, cînd săvîrșăște vre-o faptă, asilul le este colibe, precum omorîtorii de acum, o săptămînă, după ce au săvîrșit omorul în oraș, îndată au trecut Dunărea la acele colibi spre scăpare, de unde i-au și prins patrula ce atunci erea în visitație. Prin urmare dar, ca să se poată stîrpi acest rău, din care poate izvorî mai multe, părerea supscrisului este ca onorabila Municipalitate să arendeze acel loc numai la un maestru calafatciu cu bună conduită și garanță cu condiție ca să nu mai priimească în acel loc nici o endividă afară de cei trebuincioși în lucru său, pentru care va garanta dînsul și îi va face cunoscuți autorității locale, spre a se cunoaște și, la revisia ce se face de

patrulă: găsiind vre-un străin, să se trimiță administrației împreună cu adres din parte-mi, și dînsa va face cu dînsul ce va socoti că este legiuit, iar contractantul să se condamneze pentru călcarea condiției contractate în această privință și de rezultatul ce va da la această onorabilă Municipalitate va încunoștiința și pe subscrisul.

Căpitan C. Petrescu.

Municipalitatea chiamă „pă acei contracții de colibe”:

Se fixează condiții de garanție.

185.

La 1858 Ianuar se recomandă bibliotecii din Brăila „Istoria fundării Bucureștiului” de Pelimon, „interesantă și folositoare în de obște pentru toți”.

Apoi (Februar) *Lira* lui Aricescu, *Isis*, II, „scriere folositoare și interesantă”. In April „scena omorîrii lui Mihai Vodă Viteazul, scos după un original olandez și care este cea mai adevărată întâmplare, fiind pe acest tablou desinați și Mitropolitu Eftimie din acea vreme și patru generali vestiți ai lui Mihai”.

In Iulie *Dreptul Comerțial* tipărit de Gh. Ioanid.

In Novembre, în tipar, se recomandă partea II-a din *Bibl. Literarie*.

186.

La 1858 și „Școala sucursală”, cealaltă „superioară”.

187.

La 1858, un Mendel Axenfeld, ceasornicar.

1859, Maiu. Se recomandă pentru biblioteca din Brăila: *Jidovul rătăcitor*, *Corina*, „Despre respectu autorităților”, „Lăptărița din Mont-Ferunai”, „Made-lena”, „Radu Buzescu”, „Desprețul morții”, „Grecia“, „Tribunalu secret”.

In Iulie: „Tractaț de morală practică”, dat de Așezămintele Brîncovenești.

In Octombree „Rezbelul și civilisația”.

Se recomandă bibliotecii din Brăila:

20 Novembre 1859. Un număr de Evrei proprietari se plîng că s’au ales conducătorii „din partea protivnică, oameni de protecție streină, ce niciodată n’au adus Statului niciun folos și în care obștea Israiliților nu are nicio confiență, fiind cunoscuți și ei și defectele lor”.

La 1859 vreau să „circondeze locul” (petiție românească) membrii comunității evanghelice: I. Jeke-lius, G. Czako, Johann Csiki, H. Teie[h]graber, M. Hardy, Thomas Hunt, Rudolf Schaden, Jaliz Haut, Weskel, Nikolai Druss, Ioan Johann, Joh. Thode, Rudolf Eifunder, Karl Käsler, Trany Pusler, Joseph Moiser, Jacob Rozler, Jakob Junczabler, Andreas Anujs (?), August Trunk.

Nicolae Teoharides,
„cancelier”.

Pecete cu H. R. Maiesty v. consul Ibrailla.

191.

La 1859 se recomandă bibliotecii din Brăila „emagina Mîntuitorului Cristos”.

In Februar portretul lui Vodă-Cuza de Papazolu și Satmari.

192.

In 1859, April, „clas de muzică vocală”.

193.

La 1860 alegerea starostelui „croitorilor bărbătești și femești”, pentru „Israeliti”, pentru Sima Leib.

194.

In Mart 1860 *Isis* pe 1888-9.

In April: Gh. Baronzi, *Poesii și Matei Basarab.*

In Maiu, Mihail P. Stătescu, *Napoleon al III și Italia*, „Gerard de Nevar, romanț istoric”.

In August, Gh. Meitani, *Cîntări intime.*

In Novembre Dim. Păltineanu, *Cutia de argint.*

In Ianuar 1861, *Documente istorice.*

Se recomandă și *Tesaurul* lui Papiu Ilarian.

195.

La 1860 se dau acte cu frontispiciul imprimat: „Principatele Unite, Romania și Moldavia. Reprezentanți komuni Izrailiților din orașul Brăila”.

Și în Ianuar 1860 ei se plîng de acei cari „sînt supuși a mai multor protecții străine și uni dintr’înși sînt oameni ce a dat falimente”.

196.

In 1860, „Liste des élèves qui ont gagné le prix” (iscălește I. Petrescu).

197.

La 1860 D. Poenaru scrie pe hîrtie cu frontispiciul tipărit: „Principatele Unite, arșitectul orașului Brăila”.

198.

28 Iunie 1861. „Marie Anastassiou” cere premii și pentru pensionul ei.

199.

1861. Listă de la Dimitrie D. Gredinar et Comp. „magasin cu mare asortiment de ferărie, culori și materiale, etc., librărie, felurimi de hrătie, registre liniare și condici”.

200.

Se ia de la Gredinar și *Ierusalimul liberat*, „Fidanțata”, „Espunere Locurilor”, *Istoria Moldo-Romăniei*.

201.

„Pensionatul d-lui Tulliu privat, pensionatu Psariano privat”.

202.

1861. Inspector comunal V. Popescu. Se primește o adresă de la „Șcôla Natională de medicina și farmacie a Principatelor-Unite” (1862).

203.

1862, April. Să se aleagă elevi pentru veterinărie, „care elev să cere a fi cît se va putea de viță țărănească”: 4 clase, 15-7 ani. Și „viță sătească”, zice profesorul I. Petrescu. E ales Ionescu Răducan.

204.

În 1862 la școala din Brăila se dau pentru premii: „Temnițele austriace”, „Congresul din Paris”, „Războiul civil”.

205.

În Decembre 1862 se recomandă bibliotecii din Brăila „Curierul de ambe-sexe”, din care „se poate vedé și cunoaște progresul gradat ce a făcut nația de o $\frac{1}{2}$ de secol”.

206.

La 1863 se lucra, cu o subvenție de la Bibescu, la Sf. Nicolae; „zograful o să 'nceapă lucrul în zilele acestea”.

207.

Vechile cereri evreești reapar supt Vodă Cuza.
„Astăzi, cînd cei mai mulți din acești Israeliti ne găsim supuși legilor țerii și supuși încă la toate dările către fisc și către țară, precum contribuție personală, patente și mai cu osebire militari, la recrutațiile ce se fac anual prin sorți pentru miliția țerii, iar nu ca ceilanți străini, cari se bucură de toate drepturile și înăuntru și pe afară, fără să contribuie

decît taxa patentei negoțului lor, astăzi, cînd sistemul constituțional este fericirea poporului din țară și cînd noi, Israeliții, supuși legilor țerii, avem simțimîntul cel mai sentimental”, cer dreptul de cumpărare în oraș (1863).

208.

In 1863, „Școala privată a lui Tuley, școala privată a lui Camburi, școala privată de fete a d-nei Sargorsca.

CUPRINSUL

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
I. <i>Istorie :</i>	
I. Clădire, administrație	5
II. Locuitori	8
III. Așezarea Evreilor	13
IV. Comerțul	15
V. Armata	17
VI. Medici și spitale	18
VII. Biserici și preoți	20
VIII. Școală și bibliotecă	23
IX. Personalități, evenimente, curiosități	27
II. <i>Documente</i>	31

N. B. In „Istorie“, din cauza corectării ordinii documentelor, unele trimeteri nu corespund. 169 devine 175 și așa mai departe. De la n-l 194 e de scăzut cu șapte.
